Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН | 26 апрель 1972 йил, чоршанба | № 98 (15.269). | Баҳоси 2 тийин.

В. И. ЛЕНИН НОМЛИ БУТУНИТТИФОҚ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ФАНЛАРИ АКАДЕМИЯСИНИНГ ЎРТА ОСИЁ БЎЛИМИ

Тошкентда В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академияси Ўрта Осиё бўлимининг биринчи йиғилиши бўлди. Академиянинг Ўрта Осиё бўлими КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарори билан ташкил этилди.

Бу бўлим қишлоқ ва сув хўжалигини ривожлантиришга доир энг муҳим масалаларни ҳал этишда Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон олимларининг куч-ғайратини бирлаштирувчи илмий-методик марказдир. Йиғилишда ташкилий масалалар қараб чиқилди. В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг мухбир аъзоси Г. М. Рудаков бўлимнинг академик секретари, В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг мухбир аъзоси А. Имомалиев унинг ўринбосари қилиб сайланди. Бўлим секциялари ва уларнинг состави белгиланди. Бўлимнинг 14 кишидан иборат бюроси сайланди. (ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ «ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ»НИ ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ТОШКЕНТ ШАҲРИДА ҚУРИЛИШ БЎЙИЧА БОШ БОШҚАРМАСИ ҚИЛИБ ҚАЙТА ТУЗИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Тошкент шаҳрида граждан уй-жой қурилишини кучайтириш ҳамда комплекс қурилишни тезлаштириш мақсадида меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Совети ижроия комитети ҳузуридаги «Главташкентстрой» Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Тошкент шаҳрида қурилиш бўйича Бош бошқармаси («Главташкентстрой») қилиб қайта тузилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. МАТЧОНОВ
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Ҳ. ПУЛАТОВА

1972 йил 25 апрель,
Тошкент шаҳри.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Г. М. САРКИСОВНИ «ГЛАВТАШКЕНТСТРОЙ» БОШЛИҒИ ҚИЛИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми **қарор қилади:**

Ўртоқ Георгий Минасович Саркисов Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Тошкент шаҳрида қурилиш бўйича Бош бошқармаси («Главташкентстрой») бошлиғи қилиб тайинлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. МАТЧОНОВ
Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Ҳ. ПУЛАТОВА

1972 йил 25 апрель,
Тошкент шаҳри.

СССР 50

ЮБИЛЕЙ ВАХТАСИДА

ДАЛАЛАР ЗАВҚИ

РИШТОН, (**Штатсиз мухбиримиздан телефонда олинди**). Шу кунларда Риштон совхози далаларини айланиб дилингиз завққа тўлади. Ҳаммаёқда баҳор либоси, бутун борлиқ уйғонган. Оби-тобида уруғ қадалган пайкалларнинг ҳам, ям-яшил рангга бурканган уватларнинг ҳам ўзгача гашти бор. Мусаффо ҳаводан нафас олиб тўймайсан киши.

— Экишни шу ердан бошлаган эдик, — деди бригадир катта участкага етиб келганимизда. — Мана чигит қийғос униб қолди. Гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтармоқчимиз.

Ленин орденли пахтакор Ортиқбой Боййигитов бошлиқ бригада пахтакорлари 40 центнерлик хирмон учун астойдил меҳнат қилмоқдалар. Бригада далаларида ғўза ниҳоллари барқ уриб ривожланмоқда.

Шу совхознинг Мелибой Маҳкамов бошлиқ комсомол-ёшлар бригадаси аъзоларининг мўлжали ҳам чакки эмас. Ёш деҳқонлар 77 гектар майдонда катта хирмон учун кураш бошлаганлар. Мўл ҳосил учун курашда механизатор Юсуфжон Мелиев, пахтакорлар Турсунали Йўлдошев, Собиржон Алиев, Соҳинисо Йўлдошева, Патилла Қўчқорова ва Ҳалима Юсуповалар бошқаларга ўрнак бўлишяпти. Бугун Риштон совхози пахта далаларини айланган кишининг дилини ям-яшил либос кийган пахтазор завққа чулғайди.

Ҳ. БУРҲОНОВ,
Фарғона области.

ДОН МЎЛ БЎЛАДИ

ТЕРМИЗ, [«Совет Ўзбекистони» штатсиз мухбирлари хабар қилади]. Бойсун райони чорвачилик ва ғаллачиликка ихтисослаштирилган бўлиб, кейинги йилларда ғалла майдонларини кенгайтириш ва ҳосилдорликни ошириш йўли билан дон тайёрлаш кескин кўпайтирилмоқда, давлат плани ва социалистик мажбуриятлар шараф билан адо этилмоқда. Бойсунлик ғаллакорлар 1972 йилда 17 минг тоннадан зиёд дон етиштириш мажбуриятини олганлар. Шу мақсадда суғориладиган, шартли суғориладиган ва лалмикор ерлардаги дон-дуккакли экинлар меҳр билан парвариш қилинаётир.

Бу йил 18 минг 674 гектар лалмикор майдонда улкан хирмон кўтариш кўзда тутилмоқда. Мутахассисларнинг фикрича, лалмикор ерларнинг ҳар гектаридан камида 12-15 центнердан дон олинади. Суғориладиган ерлардан олинадиган дон миқдорини гектар бошига 30 центнердан ошириш учун хамма имкониятлар бор. Деҳқонлар бу имкониятлардан самарали фойдаланмоқдалар.

Шу кунгача ёмғир суви билан 1200 гектар майдондаги майсалар суғорилди. 2000 гектар ердаги ўсимлик минерал ва органик ўғитлар қоришмаси билан озиқлантирилди. «Сайроб» совхозининг лалмикор ерларнинг гектаридан 18-20 центнердан дон ҳосили олиш учун курашаётган Йўлдош Пардаев, Ғани Оқбоев ўртоқлар бошлиқ бригадаларида ҳар гектар ерга 8-10 тоннадан ўғит солинди.

«Бойсун» совхози коллективи кузги ва баҳорикор ғалла майдонларида агротехника тадбирларини изчиллик билан амалга оширмоқдалар. Чорвачилик фермалари, қўйхоналардан маҳаллий ўғит ташиб чиқарилиб буғдой ва арпа ниҳоллари озиқлантирилмоқда.

«Комсомол 50 йиллиги» совхозининг ғаллакорлари ҳар йили янги ер ўзлаштириш ҳисобига ғалла майдонларини 800-1000 гектар кенгайтирмоқдалар. 1972 йилда ҳам бу анъанага амал қилинди. Қишлоқ хўжалик оборотига киритилган қарийб 800 гектар ердан мўл ҳосил кўтариш кўзда тутилмоқда.

Район ғаллакорлари дон ўсимликлари парваришини кучайтириш билан бирга ўрим-йиғимга ҳам пухта тараддуд кўрмоқдалар. Устахоналарда комбайнлар ва бошқа агрегатлар ремонти кучайтириб юборилди.

Бу йил совхозларнинг коллективлари маккажўхори майдонини ҳам анча кенгайтирдилар. Баҳор фасли бошланиши билан планда кўзда тутилган 1650 гектар ўрнига 2.000 гектар ерга сараланган, районлаштирилган маккажўхори уруғи экилди. 100 тонна навли уруғлик тайёрлаш кўзда тутилган эди. Маккажўхорикорлар ички имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, оширилган мажбурият олдилар.

Зоминлик ғаллакорларнинг ватанпарварлик ташаббусига қўшилган Бойсун районининг меҳнаткашлари арпа, буғдой, маккажўхори ва бошқа дон-дуккакли экинлар ҳосилдорлигини кескин оширишга қатъий аҳд қилдилар.

Шурчи районидаги «Ўзбекистон» совхозининг бош чўпони Р. Бобохонов узоқ йиллардан бўён суруб ортидан яйлов кезади. Ленин орденли бош чўпон бу йил ўз боқимидаги совлиқларнинг ҳар юз бошидан 200 дан ошириб қўзи олмоқда. Суратда: бош чўпон Р. Бобохонов.

В. Ем фотоси, (ЎзТАГ).

ЖАДАЛ УСУЛ

Сурхондарё областида ипак қурти боқишга киришилди. Термиз, Шеробод, Жарқўрғон ва Гагарин районларининг қуртхоналарига инкубаториялардан жўнатилган қуртларнинг дастлабки туркумлари топширилди.

Кўклам салқин келганлиги сабабли қурт боқиш бултургидан анча кеч бошланди. Шу боисдан қурт боқиш ишларининг муддатини қисқартиришга алоҳида эътибор берилмоқда. Илғор пиллачилик звенолари қурт боқишнинг жадал усулидан фойдаланиб, қурт боқишни 26-28 кун ўрнига 19-20 кунда ўтказишга қарор қилдилар. (ЎзТАГ).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

25 апрелда Тошкент область партия комитетининг пленуми бўлди. КПСС XXIV съезди қарорлари асосида кадрлар билан ишлашни янада такомиллаштириш соҳасида область партия ташкилотининг вазифалари тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мусахонов доклад қилди.

Муҳокама қилинган масала юзасидан кадрлар билан ишлашни янада такомиллаштиришга қаратилган қарор қабул қилинди.

Пленум ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий ишлар бўлим мудири Г. М. Орлов иштирок этди.

(ЎзТАГ).

СССР МУДОФАА МИНИСТРЛИГИДА

1972 йил 24-25 апрелда Совет Қуролли Кучлари раҳбар составининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда қўшинларнинг жанговар ва сиёсий тайёргарлиги масалалари муҳокама қилинди.

Кенгашда Қуролли Кучлар турларининг бош қўмондонлари, СССР Қуролли Кучлари бош штабининг бошлиғи, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти бош сиёсий бошқармасининг бошлиғи, СССР Қуролли Кучлари мамлакат ичкарисидаги қўшинлар бошлиғи, СССР граждан мудофааси бошлиғи, қўмондонлар ва ҳарбий кенгашларнинг аъзолари — бир қанча округлар, қўшин ва флот группалари сиёсий бошқармаларининг бошлиқлари ахборот бердилар.

СССР мудофаа министри Совет Иттифоқи Маршали А. А. Гречко якунловчи нутқ сўзлади.

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Л. И. Брежнев кенгаш қатнашчилари ҳузурида нутқ сўзлади. У ўз нутқида мамлакатнинг ички ва халқаро аҳволи масалаларини ҳамда Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флоти учун КПСС XXIV съезди қарорларидан келиб чиқадиган вазифаларни ҳар томонлама чуқур баён қилиб берди.

Ўртоқ Л. И. Брежнев партия, Ватанимиз меҳнаткашларининг ғамхўрлиги туфайли жангчиларнинг самарали жанговар ва сиёсий тайёргарлиги учун барча шароитлар яратиб берилганлигини таъкидлаб, Совет Қуролли Кучлари ўз олдиларида турган вазифаларни ҳамма вақт бўлганидек муваффақиятли бажарадилар, коммунизм бинокори совет халқининг бунёдкорлик меҳнатини мустаҳкам қўриқлайдилар, деб қатъий ишонч билдирди.

Кенгаш қатнашчилари ўртоқ Л. И. Брежнев нутқини қизғин ва самимий кутиб олдилар.

ЧИГИТ ЭКИШ КУНДАЛИГИ

Ўзбекистон ССР областларида чигит экишнинг бориши тўғрисида 1972 йил 25 апрелга бўлган МАЪЛУМОТ

(Биринчи стун — областлар, иккинчи стун — чигит экилган майдон (минг гектар ҳисобида) учинчи стун — планга нисбатан процент ҳисобида).

СУРХОНДАРЁ	125,4	100,3
ТОШКЕНТ	140,4	100,1
АНДИЖОН	185,0	100,0
НАМАНГАН	135,4	100,0
Сирдарё	221,3	98,8
Бухоро	153,0	98,5
Қашқадарё	95,2	90,5
Самарқанд	153,7	88,0
Фарғона	166,4	87,5
Хоразм	56,5	54,1
ҚҚ АССР	18,6	15,3
Республика бўйича:	1450,9	87,4

УЛКАН ДЎСТИМИЗГА БАҒИШЛАНАДИ

25 апрелда Тошкентда халқаро китоб йилига бағишланган тантанали йиғилиш бўлди. Йиғилишда Осиё ва Африкадаги ривожланиб бораётган мамлакатларнинг кутубхона ходимлари — ҳозирги вақтда Тошкентда ўтказилаётган халқаро семинар қатнашчилари ҳозир бўлдилар. Бу семинар «Халқ кутубхоналари, уларнинг фаолияти ва социал-иқтисодий ҳамда маданий тараққиётдаги роли» деган мавзуга бағишланган.

Йиғилишни Ўзбекистон ССР маданият министри А. М. Қўчқоров кириш нутқи сўзлаб очди. Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Матбуот давлат комитети раиси З. И. Есенбоев доклад қилди.

Докладда ва нутқларда таъкидлаб ўтилганидек, Ўзбекистонда революциядан илгари йилига атиги 56 китоб 118 минг нусхада босиб чиқарилган эди. Ҳозирги вақтда республикада ҳар йили 2600 китоб 35 миллион нусхада чоп этилмоқда. Республикамизда ўзбек, рус, қорақалпоқ тилларидан ташқари араб, ҳинд тилларида ва жаҳондаги бошқа халқларнинг тилларида хам китоблар нашр этилмоқда.

Революциядан илгари бутун Туркистон ўлкасида 14 кутубхона бўлиб, уларда атиги 100 минг китоб сақланар эди. Ҳозирги пайтда республикада 12 мингдан ортиқ кутубхона бўлиб, уларда 55 миллион китоб бор.

С. ФРОЛОВА,
(ЎзТАГ мухбири).

ПЕДАГОГНИНГ ЮБИЛЕЙИ

Республика пойтахти педагогика коллективлари ва жамоатчилигининг намояндалари 25 апрелда Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг катта залига тўпландилар. Улар Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи А. Р. Рустамовнинг туғилган кунига 70 йил ва ишлаб чиқариш, илмий ҳамда ижтимоий фаолиятига 55 йил тўлишини тантанали вазиятда нишонладилар.

Тантанали йиғилишда сўзга чиққан ўртоқлар ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашда А. Р. Рустамовнинг қилган катта хизматлари тўғрисида гапириб, унга сиҳат-саломатлик, ишларида муваффақият тиладилар.

(ЎзТАГ).

Н. В. ПОДГОРНИЙ ЧССР ФЕДЕРАЛ МАЖЛИСИНИНГ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. В. Подгорний 25 апрелда Кремлда Чехословакия Социалистик Республикаси Федерал мажлисининг делегациясини қабул қилди. Федерал мажлис раиси, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси Алоис Индра делегацияга бошчилик қилмоқда.

Икки ўртада самимий, дўстона суҳбат бўлиб ўтди. Бу суҳбатда Чехословакия томонидан делегация аъзолари — Чехословакия Социалистик Республикаси Федерал мажлиси раисининг биринчи ўринбосари Ян Марко, Федерал мажлис халқ палатасининг раиси Вацлав Давид, Федерал мажлис миллатлар палатасининг раиси Далибор Ганес, Федерал мажлиснинг депутатларидан Ян Мушал, Эмиль Риго, Гелена Черманова, Ирена Месарошова, шунингдек Чехословакия Социалистик Республикасининг Совет Иттифоқидаги элчиси Ян Гавелка қатнашдилар.

Н. В. Подгорний Совет ва Чехословак парламент аъзолари ўртасидаги қардошларча алоқалар ҳар иккала мамлакат халқларининг бахт-саодати йўлида йил сайин ривожланиб, мустаҳкамланиб бораётганлигини мамнуният билан таъкидлади. Н. В. Подгорний парламентлар ўртасидаги алоқалар катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб бундай деди: бу алоқалар Совет Иттифоқи ва Чехословакия Коммунистик партиялари ўртасида икки мамлакат ва уларнинг халқлари ўртасида улар олдида пайдо бўлаётган ва ҳаётнинг ўзи тақозо этаётган проблемаларни ҳал этишга ёндошишда ўрнатилган мустаҳкам бирликни акс эттиради.

Бизнинг қардошларча ўзаро муносабатларимиз, деди Н. В. Подгорний, социалистик ҳамдўстликни мустаҳкамлашга, бутун жаҳонда тинчлик учун муваффақиятли кураш олиб боришга ёрдам беради.

Алоис Индра Совет Иттифоқига қилган сафаридан олган таассуротлари ҳақида сўзлаб берди. У шодиёна кутиб олганликлари ва меҳмондўстликлари учун совет кишиларига самимий ташаккур изҳор қилди. Алоис Индра Чехословакиянинг муваффақиятлари тўғрисида гапириб, бу муваффақиятлар социалистик мамлакатлар билан, хусусан Совет Иттифоқи билан мустаҳкам дўстлик натижасидир, деб таъкидлади.

Меҳмон Чехословакия Социалистик Республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасидаги қардошларча ҳамжиҳатлик сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётнинг ҳамма соҳаларида муваффақиятли суратда ривожланиб бораётганлигини мамнуният билан қайд қилди. Давлат ҳокимиятининг Олий органлари ва маҳаллий Советлар ўртасидаги ҳамкорлик тобора кенгайиб бормоқда.

Суҳбатда совет томонидан СССР Олий Совети палаталарининг раислари А. П. Шитиков ва Е. С. Насриддинова, СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. П. Георгадзе қатнашдилар. (ТАСС).

АДАБИЁТ ПРОБЛЕМАЛАРИ — СЕМИНАРНИНГ МАВЗУИ

Лекторларнинг 24 апрелда Тошкентда очилган Бутуниттифоқ семинари совет адабиётининг актуал проблемаларига бағишланди. Бу семинарга ёзувчилар, танқидчилар, партия ходимлари, барча иттифоқдош республикалар «Билим» жамиятларининг вакиллари таклиф этилди. Семинарни СССР Ёзувчилар союзи ва Ўзбекистон ССР Ёзувчилар союзи, Бутуниттифоқ ва республика «Билим» жамиятлари уюштирди.

Ўзбекистон ССР «Билим» жамияти правлениесининг раиси, республика Фанлар академиясининг вице-президенти И. М. Мўминов ўзининг кириш нутқида совет кишисининг дунёқарашини, унинг ахлоқий эътиқодлари, маънавий маданиятини шакллантиришда адабиёт катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб ўтди.

КПСС Марказий Комитети маданият бўлимининг консультанти, Филология фанлари доктори, профессор Ю. Я. Барабаш «КПСС XXIV съезди совет адабиётини ривожлантириш тўғрисида» деган мавзуда доклад қилди. Адабиётшунос, филология фанлари кандидати Ю. И. Суровцев ўз нутқини социалистик миллатлар адабиётларининг равнақи, яқинлашуви ва бир-бирини бойитишига бағишлади. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг мухбир аъзоси И. О. Султонов ҳозирги босқичда Ўзбекистоннинг бадиий маданияти тўғрисида гапирди.

Семинар ўз ишини давом этирмоқда. (ЎзТАГ).

ҚАРДОШЛАРЧА БИРДАМЛИК

Осиё ва Африка мамлакатлари билан бирдамлик Ўзбекистон республика комитети 25 апрелда мажлис ўтказди. Бу мажлисда бир йил давомидаги ўз фаолиятининг ҳисоботини муҳокама қилди. Комитет раиси, республика Фанлар академиясининг академиги Т. А. Саримсоқов шу масала юзасидан доклад қилди. Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги совет комитетининг масъул секретари А. С. Дзасохов ана шу қитъалардаги мамлакатларда миллий-озодлик ҳаракатининг ривожланиши тўғрисида ҳамда Осиё ва Африка мамлакатлари бирдамлиги ташкилоти бешинчи конференциясининг иш якунлари ҳақида ахборот берди.

Республика комитети Америка ҳарбийлари Вьетнам Демократик Республикаси территориясини бомбардимон қилишни бошлаб юборганлиги муносабати билан баёнот қабул қилди.

Республика комитети Америка империализмининг агрессив ҳаракатларига қарши Ўзбекистон меҳнаткашлари номидан қатъий норозилик изҳор этди, қаҳрамон Вьетнам халқининг ҳаққоний кураши билан бирдам эканлигини билдирди.

«Биз, — дейилади баёнотда, — Вьетнам Демократик Республикаси территориясини ваҳшиёна бомбардимон қилишни тўхтатишни талаб қиламиз». (ЎзТАГ).

АНАТОЛИЙ СОФРОНОВ — МЕҲМОНИМИЗ

Республикамизда ўтаётган Совет адабиёти ҳафталигининг қатнашчиси, машҳур рус шоири ва драматурги Анатолий Софронов редакциямиз меҳмони бўлди. Қуйида унинг ҳафталик очилиши маросимида ўқиб берган янги шеъри ва 60 ёшлик юбилейи нишонланаётган таниқли адиб Комил Яшин ҳақидаги қалб сўзларини ўқийсиз.

ЯКДИЛ ҚАЛБЛАР

Дўстлар учун очиб иссиқ қучоғин
Гул-гул яшнаб фасли баҳор
чоғида,
Қардош Ўзбекистон саҳий тупроғи
Бизни кутар илиқ дўстлик боғида.
Қўшиқ янграр, мусиқалар авжида,
Яллуғланар қалам янглиғ пур зиё.
Қалби оташ рус дўстига бахшида—
Наманган Самарқанду Бухоро!
Қанча олис йўлни босдик биз
бирга,
Оловли йўл—жангу жадал, уру
сур!
Якдил қалблар, қардошлиги
йўлида —
Бағишладик ўзимизни бир умр!
Шуҳрат топди номи азалу азал,
Сўздай азиз ва мўътабар, дурдона.
Ўзбекларнинг қалбидаги шўх
ғазал,
Бул Андижон, бул Хеваю Фарғона.
Неки кўрдик ва ўтказдик бу
бошдан —
Топиларми сарҳисоби борича!
Бирга бўлдик, бирга яшаб,
курашдик,
Уфқ чорлар ёниб яна бағрига!
Қуражакмиз мангу бирга қасрлар,
Афсонага айланажак—бор имон!
Қизил байроқ остида сен асрлар—
Буюк Тошкент,
Дўстлик шаҳри, бўл омон!

Нормурод НАЗРУЛЛАЕВ таржимаси.

• •

Мен Яшин ҳақида кўп ёзганман. Лекин айтилган гаплар ва фикрларни бу ажойиб инсон ва санъаткор ҳақидаги ўйларимнинг, мулоҳазаларимнинг айрим қатралари деб биламан. Чунки мен Яшин тўғрисида кўп нарса биламан ва эшитганман. У билан биз масъул идеологик миссиянинг жангчиларимиз. Яшин Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчилари билан бирдамлик Совет комитетининг раиси, мен эса унга ўринбосарман. Умумий вазифамиз туфайли биз тез-тез кўришиб турамиз, кўп бирга бўламиз, биргаликда олис масофалар босиб, узоқ Осиё ва Африка мамлакатларига кўп борганмиз. Хорижий Шарқ мамлакатларининг тараққийпарвар ёзувчилари, шоирлари орасида Яшин жуда кўп дўстлар орттирган. Улар Яшиннинг фикрига, маслаҳатларига катта эътибор билан қулоқ соладилар, доимо бамаслаҳат иш олиб борадилар.

Мен яна шуни айтишим керакки, Яшин — совет драматургиясининг улкан сиймоларидан бири. У ёзган пьесаларнинг барчасини жам ҳолда «Совет Шарқи халқлари ҳаётининг қомуси» деб аташ мумкин.

Комил Яшиннинг ўзи ҳам баркамол инсон ва улкан санъаткор сифатида Ўрта Осиё адабиётларининг йўлчи юлдузларидандир. Бу юлдуз шуъласи адабиётимизнинг янги авлодлари йўлларини ва келгуси ижодиётининг ҳали яна кўп олис манзилларини ёритиб туради.

Халқлар дўстлиги, тинчлик миссияси йўлида унга ҳали яна кўп олис манзиллар сафарини тилайман. Унинг доно ақлига янада баркамоллик, қалбига янги-янги асарларнинг эҳтироси ва ёниқ туйғулари эш бўлаверсин.

А. Софронов

ТЎЙХАТ ЎРНИДА

АДИБ ВА САНЪАТКОР

УЙҒУН,
Ўзбекистон халқ шоири.

УЛКАН ИЖОДКОР

Комил Яшин — менинг дўстим. Бизлар елкама-елка туриб деярли 40 йилдан кўпроқ вақтдан буён ўзбек совет адабиёти ва санъати даргоҳида ҳормай-толмай хизмат қилиб келяпмиз. Яшин ўзбек совет адабиётининг катта авлодига мансуб ва бугунги кунда туғилган куни умумхалқ томонидан йирик маданият байрами сифатида нишонланаётган олтмишвойлардан бири.

Яшин ўз ижодини инқилобий шеърлардан бошлади. Инқилоб — Комил Яшин ижодининг етакчи мавзуси бўлиб қолди. У ҳар жиҳатдан Ҳамзанинг жанговар анъаналарига издош бўлди. Хотин-қизлар озодлиги учун кураш, турмушдаги илғор, келажаги бор ҳодисаларни пайқаб олиш ва бадиий кўрсатишдек оташин революционер санъаткоримизнинг ижодий принципларини у юксак бадиий маҳорат билан давом эттирди. Яшиннинг «Гулсара», «Нурхон», «Йўлчи юлдуз» ва бошқа драмалари адабиётимиз ва саҳна санъатимизнинг хазинасига дурдоналар бўлиб қўшилди. Бу драмалар ҳамон севилиб ўқилмоқда ва томошабинларнинг олқишига доимо сазовор бўлиб қолаверади.

Юбиляримиз ижоди билан умумиттифоқ ўқувчилари яхши таниш. Рус ва бошқа қардош халқлар тилларида Комил Яшин драмалари бир неча бор нашр этилди.

Комил Яшин драмалари муҳим мавзуларга бағишланган ва катта ҳаёт ҳақиқатларининг бадиий солномасига айланган. Бу асарлар асосан тарихий воқеалар ва шахслар ҳақида ҳикоя қилади. Лекин халқимизнинг улуғвор тарихий йўли улкан санъаткорнинг теран ва ўткир замонавий назари орқали энг муҳим томонлардан очилади. Шунинг учун ҳам Комил Яшиннинг қаҳрамонлари ўз тимсолида катта даврларнинг руҳини мужассамлаштирган ҳаққоний ва ижтимоий салмоқли образларга айланган. Комил Яшин ўзбек совет адабиётида улуғ доҳиймиз Лениннинг ёрқин образини катта ҳаққоний куч билан яратиб берган санъаткорлардан бири ҳисобланади. Комил Яшин ижоди ёш ёзувчиларга ана шу муҳим хусусиятлари билан ибрат намунаси бўла олади.

Комил Яшин фақат таниқли адибгина эмас, балки катта жамоат арбоби ҳамдир. У кўп йиллардан буён республикамиз ёзувчилари союзининг оқсоқоли. Ажойиб дўст, ғамхўр раҳбар ва ёшларга севикли устоз. Меч дўстим ва қаламкаш биродарим, адабиётимизнинг катта заҳматкаши Комил Яшин 60 ёшга тўлаётган мана шу кунда унга узоқ умр, сиҳат-саломатлик тилайман. У адабиёт мухлисларини, томошабинларни янги, мароқли, ҳаяжонли асарлари билан ҳали яна кўп марталаб қувонтиришига ишонаман.

Комил Яшин Зулфия, Назир Сафаров, Воҳид Зоҳидовлар билан.

И. ГЛАУБЕРЗОН фотолари

ЮБИЛЯРГА МАКТУБЛАР

Қадрли Комил ЯШИН!

Ўзбек тилида чиқаётган шеърлар китобим хусусидаги хушхабарингиз ва менга шахсан билдирган самимий тилакларингиз учун ташаккурларимни қабул қилгайсиз!

Сизнинг совет адабиётининг йирик вакилларидан бири сифатида адабиётларимиз ҳамкорлигини ривожлантириш, қардош халқлар ўртасида маънавий-маданий бойликлар алмашишдек улуғ ишга қўшаётган ҳиссангиз шоён таҳсинга сазовордир. Мен китобимнинг ўзбек ўқувчилари ўз она тилларида ўқий олишларини билиб ўзимни бахтиёр ҳис қилдимки, демак мен яна бир республика миқёсида ўқувчилар армиясини орттирмоқдаман. Бунда Сизнинг катта хизматингиз борлигини чуқур ҳис қилиб турибман. Сиз орқали китоб ноширларига, таржимонларга ва китоб сўзбошисининг муаллифига чин қалбимдан раҳмат айтаман.

Сизга сиҳат-саломатлик ва янги, катта ижодий бахт тилайман.

Микола БАЖАН,
украин шоири.

Ҳурматли Комил НУЪМОНОВИЧ!

Ўзбек халқининг совет ҳокимияти йилларидаги шонли йўлини ўзида ёрқин бадиий гавдалантирган сизнинг драматик асарларингизни, оташин публицистикангизни барча совет китобхонлари сингари бизнинг газетхонларимиз ҳам севадилар. Бизлар «Советский писатель» нашриёти томонидан рус тилида босиб чиқарилган сизнинг драматик асарларингиздан айримларини саҳналарда ҳам мароқ билан томоша қилганмиз.

Меҳнат унумдорлигини ошириш бўйича Украинада бошланган социалистик мусобақанинг ташаббускорлари бўлган бизнинг орденли Ворошиловград область меҳнаткашлари ўз газеталари — «Ворошиловградская правда» саҳифаларида сизнинг янги асарларингиздан парчалар ўқиш истагини билдирмоқдалар.

Сиздан ҳозир қандай янги асарлар устида ишлаётганлигингиз, СССР ташкил топган кунининг 50 йиллиги тўйига қандай ижодий туҳфалар тайёрлаётганлигингиз ҳақида бизларга ёзиб юборишингизни илтимос қиламиз.

Сизга самимий ҳурмат билан:

Г. КОНОНИХ.
газета редактори

МИРТЕМИР.

СЕВИМЛИ ЁЗУВЧИ

Комил Нўъмон ўғли Яшин—шоир ва драматург сифатида, арбоб сифатида, адабий ҳаракатчиликнинг етакчиларидан бири сифатда ва умуман етакчи қалам соҳиби сифатида ҳаммага бирдай қимматли ва суюкли сиймодир.

Мен уни аввало шоир сифатида таниганман. Биз эрлар билим юртининг (Тошкентда) тайёрлов синфида талаба эканимизда Комил Нўъмон ўғлининг шеърларини излаб ўқир эдик. Ўша вақтда машҳур журнал «Ер юзи» саҳифасида биз унинг «Лениң сағанасида» деган шеърига ҳам қойил қолган эдик. Қисқа, лекин оловли, халқона, юракда ўчмас из қолдиргувчи бу шеър, шубҳасиз, улуғ Ленин ҳақида ёзилмиш илк ва яхши шеърлардандир.

Комил Нўъмон ўша йигирманчи йилларда етакчи жанр бўлмиш сочмада қалам ўйнатганлардан бири ва биринчиларидан. Унинг оташин сочмалари, яъни сочилган шеърлари (озодлик, комсомол, хурофотга нафрат ва байрамлар — шодиёналар темаларида) ҳали ҳам ўз жарангини йўқотган эмас. Сочма-тўлқинли шеър, оддий вазнга сиғмай, тўғон бузиб, шарқираб оқадиган кўклам тошқинларини эслатгувчи шеърлар эди ўша сочмалар. Кейинроқ мен, бора-бора, Комил Нўъмонни етакчи драматург сифатида танидим, тинийман ва ардоқлайман. Ҳақиқатан унинг драмаларидаги образлар ишончли, ёрқин эсда қолгуликдир. Улар бесаноқ. Бундай қараганда, ўзбек совет драматургияси деганда, чин маънодаги драматург Комил Нўъмон ўғли Яшин-ку, ахир. У Ҳамза Ҳакимзоданинг издоши. Тўғрисини айтганда, Ҳамзани Ҳамзалик чўққисига кўтаришда, оламга танитишда Яшиннинг меҳнати тоғдек, айни вақтда Яшинни Яшинлик чўққисига кўтарган Ҳамзадир.

Яшиндаги оригиналлик, халқчиллик, тил давлатмандлиги, рангба-ранглик—мактаб даражасида юксакдир. У чинакам замон куйчиси.

Йигирманчи йилларнинг ўрталаридаёқ Комил Нўъмон таниқли ва илғор қаламкашлар қаторида эди. У Андижонда турар, лекин асарлари Тошкентда ва жумҳуриятнинг бутун музофотларида қўйилар эди. Ҳамид Олимжон билан мен Комил Нўъмонни кўриш ва адабий суҳбатлар учун (ё 29, ёки 30 йилда) Андижонга борганимиз эсимда. У бизни аввало «Икки коммунист» томошасига олиб тушгани ва томошабинлар олқишига ўша куни ҳам сазовор бўлгани шу бугунгидай эсимда. Ҳалимахоним билан умр йўлдошликни янги бошлаган йилимидикин, ҳар қалай, улар ҳеч бирбиридан айрилмас, янги турмуш мундоқ бўлади, деб кўз-кўз қилгандай ҳамиша ва ҳамма ерда бирга бўлишарди. Ҳатто у биз билан Ҳалимахонимни Наманганга ҳам бирга олиб кетди. Янги колхоз қишлоқларида, тоғда, яйловларда ҳам бўлдик. Адабий кечалар ўтказдик. Ўша замонга хос адабий суҳбатлар қуриб ва шеърлар ўқишган эдик. Ўшанда ҳам Комил Нўъмон етук ва назарий пишиқ, Ленинград тарбиясини олиб келмиш, навқирон адиб эди.

Комил Нўъмон ўғли қалам тебрата бошлаган палла-инқилобнинг илк йиллари, синфий курашлар ва қурбонлар даври, қора гуруҳларнинг очиқ ва яширин кирдикорларига қарши, яъни янги дунё, янги онг учун фидокорона кураш даври эди. Бу даврда миллатчилик руҳидаги асарлар кам эмасди. Ҳатто ўшандоқ чирик, аксил ҳаракат асарлар устунликка интилар эди. Комил Яшин биринчи қадамларданоқ ўзини жанг ва пўртанага урган қаламкашлардан. У биринчи асарлариданоқ ҳеч қачон ўрта йўл тутган эмас. Ҳамма вақт сўз санъатининг меҳнаткашлар қураётган оламшумул ишга сафарбарлигининг тарафдори, у ҳеч қачон бетараф мавқе тутган эмас, ғоялар жангида у ҳеч вақт муросага йўл қўйган эмас. Сўз санъатини ҳамма вақт жанговар байроқдай баланд кўтарганлардан. Ўша байроқ тагидан у ҳеч нари ё бери силжиган эмас.

Комил Яшин ўтган жанг майдони—беаёв, оғир, чигил, тайғоқ, қурбон талаб, мардоналик талаб майдон. Бу—эзган ва эзилган, қоронғулик ва ёруғлик, ёмонлик ва яхшилик, ёвузлик ва одамийлик — меҳнаткашга хос одамийлик юзма-юз келган майдон эди. Бу майдон ҳар бир қаламкаш, ҳар бир сўз санъаткори учун зўр синов ҳам эди. Комил Нўъмон шу синовлардан дилига ва кетар йўлига ғубор қўндирмай ўтганлардандир. Шу важдан «Икки коммунист»дан бошлаб Комил Нўъмон асарлари ғоявийлик, партиявийлик, реализм ва халқчилликнинг гўзал намуналаридир. Комил Нўъмон асарлари шу жанг қайноқларида камол топгани учун халқига суюкли ва умрзоқ.

Комил Нўъмон драматургиясининг бадиий қудрати, томошабинни ўзига тортиб олувчи санъаткорлиги — замон фалсафасини очишда маҳмадоналикдан қочишдадир. Яъни замон ғояларини риторикада эмас жонли ва ҳаракатдаги эҳтирослар жангида кўрсата олишидадир. Унинг асарларида, салбий шахслар ҳам, ижобий қаҳрамонлар ҳам конкрет, жонли, ҳаракатдаги ва ҳароратли одамлардир. Бу одамлар шу даражада табиий, ҳаётий, таниш ва ишонгуликки, томошабин воқеанинг саҳнада ўтаётганини унутиб, гўё ўзи кўрган-билган ҳаёт лавҳаларини қайта кўраётгандай бўлади. У ўз ғояларининг ҳақиқатини томошабин қалбига қуя олади, етаклай олади. Яъни у томошабинда нафрат ҳам, муҳаббат ҳам қўзғай олади, кулдира олади ва йиғлата олади.

Буюк социалистик аср қаламкаши сифатида, ўзи яшаган ҳаётнинг чўнг тарихий ва ижтимоий мазмунини уйдирмаларда эмас, жонли инсон тимсолларида, жонли инсон суратларида, жонли инсон жангларида бера олганлиги учун Комил Нўъмон катта санъаткордир. Унинг асарлари қурч қоядай ғоявийлик ва юксак сўз санъати бирлигининг яхши ва ярқироқ монументларидир. Комил Нўъмон кўп асрлик адабиётимиз ва маданиятимизнинг илғор анъаналаридан баҳраманд қаламкаш. Унинг асарларида ўзбек руҳи, ўзбек тупроғининг атир ҳиди димоққа уради. Шу билан бирга жаҳон адабиётининг порлоқ ва пешқадам сиймоларининг сабоқлари бечиз ўтмагани аниқ. У Шекспирдан ҳам, Шиллердан ҳам, Островскийдан ҳам, Горькийдан ҳам ўргана олган ва ўзи устозлик рутбасига кўтарила олган қаламкаш ҳозир. Одамийлик ва байналмилалчилик ғоялари, тоза қон йўғон томирларда чопқиллаб, гупуриб тургани каби унинг асарларида ярқираб туради, яъни замон ғоялари, Ленин ғоялари Комил Нўъмон асарларининг умуртқа суннгидир. Комил Нўъмон асарларининг қардош халқлар саҳналарида ҳам шуҳрат топганлиги, демак, тасодиф эмас. Комил Нўъмон драматургияси улкан ҳаётий қудратга эга асарлардир. Йиллар ўтган сари у асарлар тағин чуқурроқ ва ёрқинроқ мазмун касб этишларига тўлиқ ишонаман.

Комил Нўъмон ўғли Яшин адабий ҳаракат етакчиларидан бири сифатида ҳам жуда жўн, жуда оддий, ҳамма вақт, ҳар нечук шароитда сўзлашиш, маслаҳатлашиш мумкин бўлган, ўзини биринчи ўринга қўйиб, қаққайиб турмайдиган, ҳамиша ўзини орқароқда тутиб, умум адабиёт учун, бир бутун ўзбек совет адабиёти учун вақт ва куч аямайдиган заҳматкашдир. У қаламкашларнинг оқсоқоли тарзида ҳаммамизга маслаҳатгўй ва дўст. Менинг Ленин темасига кириб олишимда Комил Нўъмон ўғлининг кенгашлари, даъватлари, дўстона кўмаклари зўр бўлди. У бўрк олиниши керак бўлганда, бошга қўл чўзганлардан эмас. У инсон қадрига етадиган, ленинча принципга собит, чинакам етакчидир. Бу жиҳатдан у унутилмас Ҳамид Олимжон ва устоз Ойбекларнинг адабиётга раҳбарлик йўсинлари ва анъаналарининг яхши давомчиси десам янглиш бўлмас.

Мен Комил Нўмон ўғли тўғрисида кўпиртирмай, муболағасиз, қайта сал тортиброқ айтаётибман. Мен бу гапларни ҳам ўз дилимдан, ҳам ўзимдек жўн қалам заҳматкашлари дилидан айтаётибман. Чунки Комил Нўъмон ўғлининг айтгулик чинакам одамийлик ҳислатлари кўп. Мен Комил Нўъмон ўғлидай заҳматкаш ва аллома қалам соҳибининг шунчалик довруқ ва шарафга ҳалол меҳнат туфайли эришганидан мамнунман ва фахрланаман. Ҳамиша янги чўққилар забт этишини дил-дилдан истайман.

Лазиз ҚАЮМОВ,
профессор.

КАРВОНБОШИ

В. Г. Белинский драматургия бадиий ижоднинг гултожи эканлигини, у санъаткор талантининг энг такомиллашган даврида, ҳар бир миллий маданият юксак ривож топган пайтда пайдо бўлишини таъкидлар эди. Бу фикр айни ҳақиқат эканлигини ўзбек драматургияси мисоллари билан ҳам исботлаш мумкин.

Улуғ Октябрь Социалистик революцияси арафасида ўзбек драматургияси ҳали колоқ, унинг илк намуналари анча примитив ва насиҳатгўйлик руҳида эди. Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий социалистик инқилоб воқеалари ва унинг ҳаётдаги улкан давомини саҳнага олиб чиқди ва унинг кўпқиррали ҳамда ноёб таланти туфайли ўзбек драматургияси ва театр санъати камолот босқичига етишди.

Ҳамза ёлғиз эмас эди. Унинг қатор сафдошлари ва издошлари бор эди. Улар ҳамкорлик ва биргаликда санъатимизни социалистик реализм йўлидан тараққий эттирдилар. Ҳамзанинг изидан бориб, унинг анъаналарини давом эттирган, унинг шахсий тарбиясини олган ва Ҳамза ижодий меросини кўз қорачиғидай асраб, кемтигини тўлғазиб халқимизга етказган атоқли адибларимиздан бири Комил Нўъмонович Нўъмонов — Яшин бўлди.

Ўзбек совет драматургияси ва театр тарихини Комил Яшин ижодисиз тавсиф қилинадиган бўлса, у анча камбағаллашган бўлур эди. Зотан, бу адиб ўз талантининг бутун қўрини, умрини, фикрининг зўрини драматургиямизнинг ривожига бахш этди. Бу ҳол амалда катта натижалар берди. Бу натижа гоҳ революцион драма жанрида кўринса, гоҳ опера либреттоси бўлиб ифодаланди. Гоҳ бадиий фильм сценарийси бўлса, гоҳ ҳужжатли фильмнинг асоси бўлди. Гоҳ музикали драмада намоён бўлса, гоҳ санъат назарияси ҳақидаги мазмундор макола шаклига тушди. Шундоқ қилиб Ҳамзанинг бу шогирди ва издоши ўз фаолиятида устозидек кўп қиррали ижод соҳиби бўлди.

Ҳамза драматургиясининг энг характерли хусусияти — унинг давр билан, халқ ҳаёти билан энг яқин алоқаси эди. Бу алоқа теманинг актуаллиги, ижодининг оперативлиги, масалаларни ҳал қилишдаги партиявий принципиаллик каби конкрет ҳолларда намоён бўларди. Шу санаб ўтилган ҳоллар ҳозир устоз ва шогирд ижодининг умумий белгиларидир.

Комил Яшин драматургиясининг кучи фақат ижтимоий асоснинг тўғрилиги ва бутлигида эмас, балки ўша улкан ва актуал масалалар юксак бадиий савияда ҳал қилинишида, яратилган образларнинг психологик характеристикаси хилма-хиллигида, драматургиянинг инжиқ қонунларини адиб тўла эгаллаганида ҳамдир. Бу даъвомизнинг энг ёрқин далили «Йўлчи юлдуз» драмасидир. Мазкур драма совет адабиётида ўз ўрнига эга ва совет ленинианасидан муносиб ўрин эгаллаган. Агар совет адабиётидаги мазмунан ўхшаш бошқа асарларда «Ленин ва халқ», «Ленин ва революция», «Ленин ва ГОЭЛРО» каби масалалар қўйилган бўлса, бу асарда «Ленин ва Шарқ проблемаси қўйилган ва у сиёсий жиҳатдан тўғри, бадиий жиҳатдан ўткир равишда ҳал қилинган.

Буларнинг ҳаммаси Ҳамзадек улуғ устози изидан борган драматург Комил Яшин ўзининг қирқ йилдан мўл ижодий фаолияти давомида ўзбек драматургиясида янги саҳифалар очган, унинг тематик доирасини кенгайтирган, ижобий образлар галереясини бойитган, узоқ умрлик асарлар яратган адиб сифатида ўзи устозлар қаторидан жой олганлигини кўрсатади.

Адабиётимиз карвонбошиси юбилей ёшига етган шу кунларда унга яна бир бор ҳурмат ва муҳаббатимизни изҳор этамиз. Коммунистик партиянинг улуғвор ишларига ҳамиша сафарбаста бўлишда Комил Яшинга куч ва қувват тилаймиз, ундан яхши ва янги асарлар кутамиз.

Иброҳим РАҲИМ

ЯХШИ ФАЗИЛАТЛИ ОДАМ

Шундай одамлар борки, уларнинг ҳаёти жасоратдан, ибратдан иборат бўлади. Ундай одам ҳаммага ўрнак бўлиб яшашни истайди-да, бутун онгли умрини инсон хизматига бағишлайди. Бизнинг Комил Яшинимиз ҳам ана шундай одам. Бундай қарасангиз, у ер юзидаги уч миллиарддан зиёд одамнинг бири, ҳеч кимдан ҳеч қандай ортиқ-кам жойи йўқдай, эл қатори оддий бир одамдай кўринади. Аммо у билан яқиндан танишсангиз, ўзича бутун бир дунё эканини англайсиз. Комил Яшиннинг борлиқ дунёси ҳам, бисоти ҳам унинг ибратли фазилатларидир. Энг яхши фазилати унинг одамийлигида деб биламан. Мен Комил акани таниганимдан бери унинг одамларга фақат яхшилик қилаётганини кўраман. Уни ҳамиша одамлар орасида кўраман. Унинг уйи ҳам доимо одамга тўла, бири Андижондан бўлса, бири Қўқондан, яна бири Самарқанду, Бухородан. Бири маслаҳат сўраб келса, бири мадад сўраб келади. Комил Яшин уларнинг ҳаммасига лойиқ гап топиб айтади, ҳаммасининг ҳожатини чиқаради.

Комил Яшиннинг адабий йўли ҳам фақат унинг шахсан ўзига хос яшинча йўлдир. У шовқин-суронсиз, индамай ва имиллаб ишлаётгандай кўринса ҳам, катта ишлар қилиб тарихга кирди. Унинг ижоди хилма-хилдир. У адабиётга дастлаб шоир сифатида кирган эди. Мен кашшофлиқ чоғимда унинг «Ленинчи Турғун» деган шеърини ўқиганман. Бу шеър Қуванинг биринчи комсомоли, ички душманга қарши курашда ҳалок бўлган ёшларнинг оташин раҳбари бўлмиш, Ленинчи Турғун деб ном чиқарган менинг ҳамқишлоғимга бағишланган эди. Шундан кейин унинг ҳамма шеърларини муттасил ўқиб бордим.

Комил Яшиннинг инқилобий наъравор шеърлари янги замонни қутлар, «Ҳужум» давринниг залворли юришларини улуғлар, асоратдан қутилган, эркли даврон сафосидан ғурурга тўлган аёллар образини улуғларди. Сўнгра у Ҳамза анъаналарини давом эттириб, ўзбек драматургиясининг равнақига улкан ҳисса қўшди. Саҳнага замон руҳини, ўша даврнинг даврон кишилари ҳароратини олиб кирди. Бу образлар характери совет кишиларининг ҳужумкор руҳини мароқли ифодалади.

Муҳтарам Яшин оға, биз сизни кирчиллама ёшда деб биламиз. Чунки адибларнинг ёши улар ижод қила бошлаган даврдан бошланади. Ижодда ҳормагнг, Яшин оға!

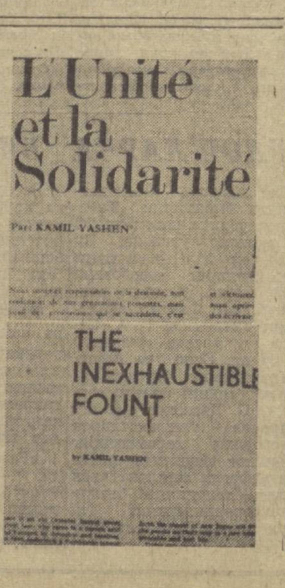

«Лотос» (Нилуфар) журнали — Осиё ва Африка мамлакатлари ёзувчиларнинг органи. Бу журнал Қоҳирада инглиз, француз ва араб тилларида нашр этилади. Комил Яшин «Лотос» журнали билан яқин ҳамкорлик қилади, унда ҳурматли адибимизнинг асарлари, мақолалари тез-тез босилиб туради. Суратда: «Лотос»дан Комил Яшин мақолалари босилган саҳифалар.

Табрик ва ҚУТЛОВ

Мирзо ТУРСУНЗОДА,
Ленин мукофоти лауреати.

БАРКАМОЛЛИК

Ўрта Осиё драматургиясининг пойдеворини қўйган, унинг ривожланиш йўлларини ёрқин ижодиёти билан белгилаб берган машҳур санъаткор Комил Яшин асарлари Ўрта Осиёнинг деярли барча театр саҳналарида қўйилган. Жумладан, Комил Яшин драмалари бизнинг тожик театрлари саҳнасининг ҳам зийнати бўлиб қолган.

Ёдимда бор: тожик театри ташкил қилингандан кейин унда биринчи саҳналаштирилган асарлар Узеир Ҳожибековнинг «Аршин мол олан»ни ва Комил Яшиннинг «Нурхон»и эди. Мана шу икки асар тожик саҳна санъатининг қалдирғоч пьесалари бўлди. Шу маънода, Комил Яшинни биз тожик театр санъатининг асосини яратувчилардан бири деб эътироф қиламиз. Ундан кейин Яшиннинг қанча-қанча асарлари бизда нашр этилган ва саҳналаштирилган. У ўз ижодида Ҳамзанинг илғор анъаналарини муваффақиятли ривожлантирди.

Комил Яшин айни пайтда ҳассос, ақли камолотга етган инсон. У дўстнинг қимматини яхши билади, ёр-оғайниларига доим меҳрибон. Мен у билан Шарқ мамлакатларига кўп борганман. Осиёда уни чин дилдан севадиган адиблар жуда кўп. Мамлакатимизда ҳам, чет элларда ҳам ўнлаб қадрдон дўстлар орттирган.

Ана шу катта санъаткор ва ажойиб инсоннинг 60 ёшга тўлиши нишонланаётган кунда мен унинг Ватан ва халқ бахт-саодати йўлида ҳали яна кўп самарали хизматлар қилишини орзу қиламан, ижодда янги парвозларини муштоқ бўлиб кутаман.

Мирзо Турсунзода

М. ШЕВЕРДИН.

ҚУРОЛГА АЙЛАНГАН БАДИИЙ СЎЗ

Драматург, шоир, олим сифатида ўзбек совет маданияти камолотига салмоқли ҳисса қўшган Комил Яшин чуқур мазмунли, фалсафий драмаларида ўзбек халқининг олижаноб фазилатларини ўзида мужассамлаштирган энг яхши вакиллари образини ёрқин гавдалантириб берди. Халқ орасидан чиққан революционер Бўрон — букилмас иродали инсон. Хурофот чангалида ҳалок бўлган биринчи ўзбек артисткаси Нурхоннинг фожиали қисмати ўқувчилар ва томошабинларни беҳиҳоя ҳаяжонлантиради. Жаҳолат ва диний фанатизмга қарши дадил жангга чиққан, идрок ва инқилоб байроғини баланд кўтаргач Ҳамзанинг улуғвор қиёфаси кўз ўнгимизда ёрқин жонланади. Инсоният бахти учун фашизмга қарши курашда қаҳрамонларча ҳалок бўлган биринчи ўзбек генерали Собир Раҳимовнинг Яшин тасвиридаги бадиий тимсолини биз зинҳор унута олмаймиз.

Яшин пьесаларида эрк учун мардона курашган, матонатли гўзал ўзбек хотин-қизларининг бир умр эсда қоладиган севимли образлари туркуми ўз бадиий ифодасини топди. Яшин драматургияси янги ҳаётни қуриш учун синфий душманларга қарши ғолибона кураш олиб борган, шу курашларда қурбон бўлган инсонлар руҳининг қудратини, ўлмаслигини тарона этади. «Бўрон», «Нурхон», «Номус ва муҳаббат», «Йўлчи юлдуз», «Гулсара», «Генерал Раҳимов», «Ҳамза» драматургиямизда алоҳида салмоқли ўринга эга новаторона ҳодисадир.

Шуни айтиш керакки, Яшин асарларидаги персонажлар фақат адабиётимиздаги қаҳрамонлар дунёсини бойитибгина қолмади, балки бу образлар тасвири драматургияда ва саҳна санъатида янги бадиий ифода имкониятлари, воситаларини вужудга келтирди.

Яшиннинг ёрқин ҳаётий, курашчан руҳли асарлари ўзбек совет драматургиясининг турмушни коммунистик асосларда ўзгартиришдек улуғ ишга қўшаётган ҳиссасини оширди, унинг кучини янада ўткирлаштирди.

ИЛҒОР ТАЖРИБА МАКТАБИ

СУҒОРИШНИНГ ЧУСТ УСУЛИ

ҒЎЗА, ИССИҚЛИК ВА СУВ

Ғўза — иссиқсевар ўсимлик. Ғўзани Қуёш фарзанди дейишади. Агар унинг танаси Қуёшнинг ҳароратли нурини эмиб яйрамаса, ўсиш даврида ўзига керакли фойдали иссиқлик даражасини етарли миқдорда ололмаса ҳосили вақтида етилмайди, пахта пишмайди. Пахта вақтида пишмагандан кейин ҳосил йиғим-теримига кеч киришилади. Бу иш ниҳоятда чўзилиб кетади. План ва мажбуриятнинг бажарилиши кейинга сурилади.

Пахтакор кўзлаган мақсадига эришиши, режасини амалга ошириши учун у ишлаётган жойда иссиқ кунлар кўп бўлиши, Қуёш баҳордан то кузгача ерни қиздириши, ғўзанинг танаси Қуёшнинг ҳароратидан яхши баҳраманд бўлиши, Қуёш унинг қулоғидан ҳар кун, ҳар соат чўзиб юқорига тортиши зарур.

Бошда ғўза — иссиқсевар ўсимлик дедик. Айни вақтда у сувни ҳам жуда севади. Иссиқлик ҳарорати етарли бўлгани, ғўза ўзига зарур фойдали иссиқлик даражасини тўла олгани билан, сувга тўймаса, унинг томири атрофидаги тупроқ доим нам бўлиб турмаса, сув унинг қизиган организмига ҳузур бағишламаса қилинган меҳнат, сарфланган маблағ зое кетади. Ғўза қониб сув ичмаса ўсмайди, шона ва гулларини ташлаб юборади. Оқибатда ҳосил кам бўлиб қолади.

Демак, пахтадан мўл ва эртаги ҳосил етиштириш учун ғўза ҳам иссиқликдан, ҳам сувдан яхши баҳраманд бўлиши лозим. Чустда узоқ вақт давомида худди шу икки нарса етишмай келди. Чунки, район тоғолди зонасида жойлашган. Бу ерда баҳор бошқа жойлардагидан бир ҳафта-ўн кун кейин бошланади. Куз эса бир ҳафта-ўн кун барвақт келади. Бунинг устига, баҳор ва ёзнинг бошида, кузнинг охирида ҳаво бошқа жойлардагидан анча салқин бўлади. Бу, ғўзанинг нормал ривожланмаслигига, ҳосилнинг етилиши кечикишига, йиғим-терим ишларининг кейинга сурилишига сабаб бўлиб келди.

Чустнинг фақат об-ҳавоси салқин бўлибгина қолмай, балки мўлжалдаги ҳосилни олиш учун ғўзани нормал суғоришга етарли сув ҳам йўқ эди. Ғўза ўсиш даврида фойдали иссиқлик ҳароратини 100-150 даража оз олгани устига, сув камчил бўлгани учун керагидан бир-икки марта кам суғориларди.

НИМА ҚИЛИШ КЕРАК?

Ҳамма ана шу савол устида бош қотирарди. Район ва хўжаликларнинг раҳбарларидан тортиб, оддий деҳқонгача мўл ва сифатли пахта етиштириш, уни барвақт йиғиб-териб олиш, план ва мажбуриятни тез фурсатда бажаришнинг калити бўлган пахтани эрта пишириш йўлларини изларди. Бунга эса иссиқлик ҳароратининг етишмаслиги ва сув танқислиги масаласини бир йўла ҳал қилиш орқали эришиш мумкин эди.

Лекин қандай қилиб? Иқлимни ўзгартириш, баҳор бошқа жойлар билан баравар бошланадиган, куз нормал келадиган қилишнинг, баҳор ва ёзнинг бошида ва кузнинг охирида ҳаво салқин бўлишига барҳам беришнинг имконияти йўқ. Бу ҳозирча одамларнинг қўлидан келмайди. **Кўп ўйлаш, изланиш натижасида бу икки масалани фақат сувдан фойдаланиш усулини ўзгартириш, ғўзани суғоришнинг янги усулини топиш ва қўлланиш асосида ҳал қилиш мумкин деган хулосага келинди.** Бу борада жуда кўп тажрибалар ўтказилди. Аммо кутилган натижага эришиш жуда қийин бўлди.

Суғоришнинг янги усулини топиш ва жорий қилиш ҳақида районнинг йирик пахтачилик хўжалиги бўлган Ёзқули Худойбердиев номли совхоз коллективи ҳаммадан кўпроқ жон куйдирди. Бу хўжаликнинг пахта майдони асосан қумлоқ ва тошлоқ ерлардан иборат. Бунинг устига, совхоз сув билан энг кам таъминланган хўжаликлардан ҳисобланади. У тоғлик жойда бўлгани учун ери нотекис, ғўзани суғориш қийин. Шунинг учун ҳам хўжалик коллективи тинмай изланди, қийин муаммони ҳал қилиш йўлини саботматонат билан ахтарди.

Ниҳоят, **совхознинг собиқ директори, ҳозир шахсий пенсионер, республикада хизмат кўрсатган пахтакор Исоқжон Қосимов 1964 йили КИ-40 агрегатини ихтиро қилди. [1-расм]. КИнинг**

маъноси шундан иборатки, у авторнинг исми ва фамилиясини, 40 эса агрегат Ўзбекистон ССР ташкил этилганига 40 йил тўлган йилда ихтиро этилганини билдиради. Бу агрегат ёки оддий қилиб айтганда окучник яроқсиз ҳолга келган плугнинг иккита пластинасидан ясалади. Пластиналар иккинчи расмда кўрсатилган

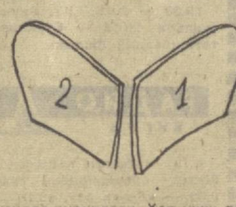

шаклда қирқилади. Ҳар икки пластина қиздирилиб, ташқарига қаратиб бироз эгилади ва бу билан улар ўрнатилганда оралиғи бир оз кенгайишига эришилади. Шундан сўнг улар оддий НКУ-4-6 ёки КРХ-4 культиваторининг окучнигига пайвандлаб ўрнатилади. Пластиналар шундай ўрнатилиши керакки, токи улар орқа қисми оралиғининг кенглиги 200 миллиметр бўлсин (3-расмга қаранг).

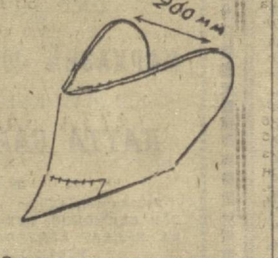

Окучник тез ишдан чиқмаслиги учун унинг пастки қисмига юлдузчали панжа пайвандланади. Панжа ҳам қиздириб мослаштирилади. Окучник мустаҳкам бўлиши учун қанотларининг орқа қисми ичига бирлаштирувчи таёқча кўндаланг қилиб пайвандланади. Бу таёқчани ўрнатганда окучник қанотлари орқа томони оралиғининг кенглиги 550 миллиметр атрофида бўлиши керак. Шунинг учун таёқчанинг узунлиги 450 миллиметр бўлиши шарт. КИ-40 окучнигини ҳар бир колхоз ва совхоз устахонасида осонгина ҳамда истаган миқдорда ясаш мумкин.

Районимизда суғоришнинг янги усули дастлаб 1964 йилда қўлланилди. Аввал бу янги усул бир ёки икки хўжаликда жорий қилинган бўлса кейинчалик ҳамма колхоз ва совхозларга ёйилди. Албатта, янгиликни топиш қийин бўлганидек, уни қўлланиш ҳам осон кўчмади. Бироқ, бу усул зўр иштиёқ ва катта умид билан жорий этилди. У ўтган саккиз йил давомида тинмай такомиллаштирилди ва ниҳоят ҳозир районда ягона система сифатида қарор топди.

Исоқжон Қосимов янги агрегатни ўйлаб топганида унинг ёрдамида ўқ ва шохариқлар олиб, картани бўлакларга ажратиш ҳамда ғўзани ана шу ўқ ва шохариқлар ёрдамида суғоришни мўлжаллаган эди.

ЎҚАРИҚ ВА ШОХАРИҚ

Ғўзани Чуст усулида суғориш асосан КИ-40 окучниги ва ўқ ариқ ҳамда шохариқларга асосланган. Буларсиз суғоришнинг янги усулини қўлланиш ва кутилган натижага эришиш мумкин эмас. Биздаги ўқ ариқ бошқа жойларда ғўзани суғориш учун олинадиган одатдаги ўқ ариқлардан бутунлай фарқ қилади.

Бизнинг ўқ ариғимиз ҳам, шох ариғимиз ҳам чигит экиб бўлинган куниёқ шу картага уруғ экқан механизатор томонидан бутун суғориш мавсуми учун фақат бир марта олинади. Уларнинг кенглиги ва чуқурлиги бир хил бўлади. Бунинг учун экишда ишлатилган тракторга тиркалган сеялканинг икки чеккасидаги экиш аппарати олиб қўйилиб, ўртасига КИ-40 окучниги ўрнатилади. **Ўқ ариқ ва шох ариқларнинг кенглиги ҳамда чуқурлиги, уларнинг оралиғи бир хил бўлади.** КИ-40 окучнигининг конструкцияси шундай ўйланганки, унинг ёрдамида олинган **ўқ ариқ ва шох ариқларнинг кенглиги суғориш учун ҳосил қилинган эгатларнинг кенглигидан сал ортиқроқ бўлади.**

Масалан, чигит 60x60 ёки 60x50 сантиметрли схема билан экилган майдонларда (районимиз хўжаликларида асосан шу схемалар қўлланилади) ўқ ариқ ва шох ариқларнинг кенглиги 40-45 сантиметр ўртасида бўлади. **Ер тузилиши қандай бўлишидан қатъий назар, ўқ ариқ ғўзанинг икки қатори орасидан картанинг бутун бўйига ва шох ариқ ғўза тупларининг икки уяси орасидан кўндалангига тўғри қилиб олинади.** Бунда ғўза туплари нобуд бўлмайди. Гектар тўла бўлади. Ҳосилдорликка путур етмайди.

Айтайлик, картанинг бўйи 200 ва эни 150 метрдан иборат. Бунда унинг баланд томонидан паст томонига қараб ҳар 20-25 метрдан кейин олтита ёки еттита ўқ ариқ ва ҳар 40-50 метрдан сўнг тўртта ёки бешта шох ариқ олинади. Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, **картанинг бўйи ва эни ҳар қандай бўлганда ҳам ўқ ариқлар оралиғининг кенглиги 20-25 метрдан, шох ариқлар орасининг узунлиги эса 40-50 метрдан ошмаслиги керак**

Борди-ю, картанинг бўйи 600-800 метр ва бундан кўп ёки кам бўлса, ён томондаги асосий ариқларнинг бир неча жойидан, яъни ҳар 200 метрдан сўнг шох ариқларга сув очиб, ўқ ариқларга туширилади ва шу тариқа ғўза картанинг этагига қараб суғорилаверади.

Агар картанинг майдони 50-60 гектар ва бундан зиёд бўлса, унинг ўртасидан кўндалангига сув тақсимловчи ариқ олинади. Ундан келган сув ўқ ариқларга, улар орқали эса шох ариқларга ва ниҳоят эгатларга тақсимланади.

СУВ НОРМАСИ

Картанинг боши ва ёнидаги ариқларда қанча сув бўлишидан қатъий назар, **ер шароити ва картадаги шох ариқларнинг сонига қараб, ҳар бир ўқ ариққа 8-10 литрдан сув очилади.** Ён ариқдан сув олинганда ҳам бу норма ўзгармайди. Мисол учун, картада бешта шох ариқ бор дейлик. Бунда ҳар бир ўқ ариққа 10 литрдан сув қуйилади. Унинг икки литри картанинг бошидаги биринчи шох ариққа олиниб, қолган саккиз литри картанинг этагига қараб оқизишда давом эттирилади ва навбатдаги шох ариққа яна икки литри олинади. Учинчи шох ариққа етиб келган олти литр сувнинг икки литри олинади ва қолган тўрт литри яна оқишда давом этади. Ниҳоят бу тўрт литр сув картанинг этагидаги икки шох ариққа икки литрдан тақсимлаб қуйилади. Шох ариққа қуйилган икки литр сув эса икки ўқ ариқ орасидаги 30 ёки 40 эгатга баравар тақсимланади.

Ғўзани Чуст усулида суғоришнинг афзалликлари нимадан иборат? Ундан қандай фойда кўрилади? Аввало шуни айтиш керакки, районимизда августнинг охиридан то май ойигача ариқларда сув бўлмайди. Қишда эса ҳаводан етарли миқдорда нам тушмайди. Шу сабабли чигит экиладиган даврда тупроқнинг устки қатлами қуриб қолади. Натижада экишдан кейин чигит суви берилмаса уруғ униб чиқмайди. Бу ҳол бизни дарҳол чигит суви беришга мажбур қилади. Ҳар бир картага чигит экиб бўлиниши биланоқ ўқ ариқ ва шох ариқлар олишнинг боиси шунда.

Ғўзани Чуст усулида ҳар сафар суғорганда «қулоқ қотириш», яъни ўқ ариқлар ва эгатларнинг бошидаги тупроқни ўтирғизиб олиш учун аввал ўқ ариққа 8-10 литр эмас, балки бир литр атрофида сув қуйилиб, 2-3 соат оқизилади. Шундан сўнг сув кўпайтирилиб, 8-10 литрга етказилади.

Шундай ҳоллар ҳам бўладики, икки шох ариқ орасидаги узунлиги 40-50 метрли айрим эгатларнинг ўртаси дўнгроқ бўлгани учун сув юришмай қолади. Бундай вақтда ёндаги эгатдан сув очилиб, ғўза суғорилаверади. Карта текис бўлганда ҳар бир ўқ ариқдан икки томондаги шох ариққа сув қуйиш мумкин.

Ғўза захлатиб ва кўллатиб эмас, балки енгил суғорилади. Суғоришдан кейин ер етилиши билан бир марта, навбатдаги суғориш олдидан эса яна бир марта, ҳаммаси бўлиб эса ғўза 10-11 марта культивация қилинади. Бундан мақсад тупроқни тез-тез бўшатиб қиздиришдир. Фақат бир нарсани унутмаслик керак. Дастлабки ва энг сўнгги культивациялар юзаки ўтказилади. Иккинчи культивациядан бошлаб эса, культиваторга чуқур юмшатгич ўрнатилади. Чуқур юмшатгич хўжаликларнинг ўзида ясалади. Бу, қуйилган сувдан самарали фойдаланиш, нам тупроқнинг чуқурроқ қатламига сингиши ва ундан ғўзанинг томири яхши баҳраманд бўлишига имкон беради. Яна шуни ҳам айтиш керакки, **ғўза Чуст усулида суғорилганда, культивациянинг сони қанча бўлишидан қатъий назар, қатор орасини юмшатиш кенглиги ўзгармайди.** Чигит 60x60 ёки 60x50 сантиметрли схема билан экилган майдонларда биринчи культивациядаёқ юмшатиш кенглиги 45 сантиметр қилиб олинади ва бу кенглик охирги культивациягача ўзгармай қолади.

ЯНГИ УСУЛНИНГ ФОЙДАСИ

Ғўзани Чуст усулида суғоришнинг сувдан тежаб фойдаланиш, меҳнат ва маблағни иқтисод қилиш, ҳосилни эрта етилтириш, ғўзани машина теримига мос қилиб ўстириш ва теримни кенг механизациялаш, ҳосилдорликни ошириш ва пахтанинг сифатини яхшилаш, йиғим-терим ишлари мавсуми муддатини қисқартириш, план ва мажбуриятни барвақт бажариш, келгуси йил мўл ҳосилига пухта тайёргарлик кўришда жуда катта аҳамияти бор.

Энди бу фикрни айрим мисоллар асосида бироз конкретлаштирайлик. **Ғўза Чуст усули билан суғорилганда, даставвал, ҳозиргача пахтачиликда энг кам механизациялашган жараён ҳисобланган суғоришни механизациялаш даражаси анча ошади.** Чунки, ўқ ариқлар КИ-40 окучниги билан олинади. Бу, ғўзани суғоришга сарфланадиган меҳнат ва маблағ сарфини бир мунча камайтириш имконини беради.

Ғўзага қуйилган сув пайнов бўлиб, пайкалдан ташқарига чиқиб кетмайди, сув нобудгарчилигига бутунлай барҳам берилади. Ғўза ўғитдан тўла фойдаланади. Чунки, унинг бир қисми сув билан оқиб, ташқарига чиқиб кетмайди. Шу ўринда бир мисол келтирамиз. Илгарилари ғўза одатдаги усул билан суғорилганда Куйбишев номли ва Энгельс номли колхозларда бир килограмм соф азот ҳисобига 8-12 килограммдан пахта олинарди. Бултур Куйбишев номли колхозда 20,5 килограммдан, Энгельс номли колхозда эса 17 килограммдан пахта олинди.

Сув ҳар бир картада бир-бир ярим кеча-кундуздан ортиқ тўхтаб қолмайди. Бригадалараро ва карталараро сув обороти тезлашади. Энг муҳими оз сув билан кўпроқ майдондаги экин суғорилади. Сувчиларнинг меҳнат унумдорлиги ошади. Бригаданинг барча сувчилари бир картага тўпланиб ёки икки картага бўлиниб ишлашади.

Ғўза одатдагича суғорилганда текис сув ичмаслик натижасида экиннинг бўйи пайкалнинг бош қисмида бир ярим, ўртасида бир ва охирида чоракам бир ёки ярим метр бўлиб қоларди. Натижада умуман теримни ва хусусан машина теримини ўтказиш қийинлашарди. **Чуст усулида суғорилганда, биринчидан, ҳамма ердаги ғўза бир хил сув ичади. Иккинчидан, культивация қилганда трактор бир хил тезлик билан юради ва барча ғўза тупларига баравар ишлов берилади. Ҳамма ердаги экин бир текис ривожланади, унинг бўйи паст-баланд эмас, балки барча майдонда бирдек 90 сантиметр атрофида бўлади.** Ғўза ғовламайди. Ҳосил асосан тана атрофида ғуж бўлади.

Ғўзани оз норма билан тез-тез суғориш культивациянинг сонини оширишни тақозо этади. Қатор ораларини ишлаш сонини кўпайтириш экиннинг ўсиши ва ривожланишини ва бинобарин, ҳосилнинг етилишини ҳам 15-20 кун тезлаштиради. Чунки ғўза оз норма билан тез-тез енгил суғорилиб, ер захлатилмаса, қатор оралари тез-тез культивация қилиниб, тупроқ таркибига иссиқлик ҳарорати киритиб турилса, экин ўзига зарур иссиқликни тўла олади, ҳосил эрта етилади.

Буларнинг ҳаммаси оқибат натижада теримни барвақт бошлаш, уни кенг машиналаштириш, барча ҳосилни қисқа муддатда йиғиштириб олиш, ҳосилдорликни ошириш ва пахтанинг сифатини яхшилаш, план ва мажбуриятни қисқа муддатда бажариш имконини беради. Буни қуйидаги мисоллардан кўриш мумкин.

Куйбишев номли колхозда Чуст усулида суғоришга ўтилмасдан олдин гектаридан 25 центнер атрофида ҳосил олинарди. Янги усул жорий этилган 1964 йилда ҳосилдорлик 30 центнерга, сув энг кам бўлган ўтган йили эса 40,1 центнерга етди. Илгарилари план ноябрь ойининг ўрталарида бажарилиб, терим декабргача давом этган бўлса, бултур план 10 октябрда адо этилди ва йиғим-терим ишлари 20 ноябрда тўла тугалланди.

Энгельс номли колхоз ҳам янги суғориш усулини биринчи бўлиб қўлланган ва жуда яхши натижаларга эришаётган хўжаликлардан ҳисобланади. Колхозда 1964 йилгача гектаридан олинган ҳосил 25 центнерга ҳам етмасди. Бултур 1140 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 34 центнердан зиёд — жами 3900 тонна пахта топширилди. Пландан ташқари 1000 тонна «оқ олтин» тайёрланди. Ялпи ҳосилнинг 2460 тоннаси ёки 64 проценти машиналарда терилди. 3600 тонна пахта биринчи сортга сотилди.

Суғоришнинг янги усули фақат айрим хўжаликлардагина эмас, балки умуман районда ҳосилдорликнинг ошишига, пахтачиликни комплекс механизациялаш, айниқса ҳосил теримини машиналаштириш даражасини кўтаришга ижобий таъсир қилди. Бултур сув жуда кам бўлишига қарамай, ундан тўғри фойдаланиш натижасида район бўйича 22 минг 400 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирилди. Ҳар гектар ердан пландаги 25,7 центнер ўрнига 28,7 центнердан пахта олинди. Давлатга 63734 тонна ёки белгиланганидан 8335 тонна кўп пахта топширилди. Ялпи ҳосилнинг 40 процентдан зиёдроғи машиналарда терилди.

Шундай қилиб, ғўзани суғоришнинг Чуст усули сув танқислигини енгиш, оз сув билан кўп майдондаги экинни суғориш ва ғўзани иссиқлик ҳароратидан тўла баҳраманд қилиш муаммосини ҳал қилиш имконини берди. Шароитга қараб бу усулни ҳамма ерда қўлланиш фақат фойда келтиради.

М. ИБРОҲИМОВ,
Чуст район қишлоқ хўжалик бошқармасининг бошлиғи, республикада хизмат кўрсатган пахтакор.

А. ДАДАХОНОВ,
Куйбишев номли колхоз раиси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати.

Ҳ. МИРЗАКАРИМОВ,
Энгельс номли колхоз раиси, республикада хизмат кўрсатган пахтакор.

М. ЛОЧИНОВ,
Навоий номли колхознинг бригадири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Э. АБДУРАЗЗОҚОВ,
Худойбердиев номли совхознинг сувчиси.

Биринчи Май шарафига муносиб армуғон ҳозирлаш иштиёқи билан меҳнат қилаётган Тошкент «Компрессор» заводи ишчилари меҳнатда яхши кўрсаткичларни қўлга киритаётирлар. Суратда: корхонанинг 3-цехи слесари, коммунистик меҳнат зарбдори А. Лобастов. У смена топшириқларини доим ошириб адо этаётир.

И. Глауберзон фотоси.

ХАЛҚАРО КИТОБ ЙИЛИ

ХАЗИНА

Шу йил 23 апрелдан 27 апрелгача Тошкент шаҳрида халқаро китоб йилига бағишланган Осиё ва Африка мамлакатлари кутубхоначиларининг Халқаро семинари ўтяпти. Анжуман иштирокчилари Совет Ўзбекистонида кутубхоначилик тажрибаси билан танишмоқдалар.

Маълумки, СССРнинг таклифига мувофиқ ЮНЕСКО 1972 йилни Халқаро китоб йили, деб эълон қилган эди. Халқаро китоб йили ер юзида тинчликни сақлаш ишига кўмаклашиш, халқлар ўртасида ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш ва маданият дурдоналарини баҳам кўришни ўз олдига мақсад қилиб қўйган.

Бизнинг мамлакатимиз ҳам Халқаро китоб йилини ўтказишда фаол иштирок этмоқда. Жумладан, китоб ярмаркалари ташкил қилиняпти, китоб ойлиги ва ҳафталиклари, китобхонлар конференциялари, нашриётчилар, кутубхоначилар конкурслари бўлиб ўтаётир. Айни вақтда Совет Иттифоқи китобнинг жамият ҳаётидаги ролига бағишланган бир қатор йирик халқаро семинар ва симпозиумларда, кўпгина жаҳон мамлакатлари кўргазмаларида ўз китоб маҳсулотлари билан ҳам фаол қатнашади.

Осиё ва Африка мамлакатлари кутубхоначилари Совет Ўзбекистонида кутубхоначилик тажрибаси билан танишадилар. Бу ерда улар «Халқ маърифий ва маданий савиясининг ривожланишида республика оммавий кутубхоналарининг роли» деган мавзудаги докладни тинглашади, Алишер Навоий номли Ўзбекистон ССР Давлат кутубхонаси, шунингдек, республика болалар, А. Пушкин номли Самарқанд область, Орджоникидзе район, Байтқўрғон ва Матёқубов номли қишлоқ кутубхоналари иши билан танишадилар.

Семинар иштирокчилари А. Навоий номли Самарқанд Давлат университети ва Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтида юқори малакали кадрлар тайёрлаш иши билан танишишга муяссар бўладилар. Булардан ташқари семинар қатнашчиларини Самарқанд область болалар, Тошкент темир йўлчилар маданият саройи кутубхоналари фаолияти билан таништириш ҳам кўзда тутилмоқда.

Ўзбекистон кутубхоначилари Халқаро семинар ўтказиш жойи бизнинг республикамиз танлангани билан чексиз фахрланадилар. Ҳақиқатан ҳам Ўзбекистонда бу борада кўрсатишга арзигулик ишлар жуда кўп.

Совет ҳокимияти йилларида ленинча миллий сиёсатнинг оғишмай амалга оширилиши натижасида Ўзбекистон қолоқ колониал ўлкадан, гуллаб-яшнаётган, индустриал, юқори маданиятли, саводхон республикага айланди. Инқилобга қадар Туркистонда ҳаммаси бўлиб 14 та кутубхона бор эди. Эндиликда биргина Совет Ўзбекистонида 12 мингдан зиёд китоб фондига эга бўлган кутубхоналар ишлаб турибди.

Республикамиздаги 5800 та оммавий кутубхона уч миллиондан ортиқ кишини ўзига жалб этган. Улар ўқитувчи ва врачлар, инженер ва колхозчилар, ўқувчи ва студентлар, уй бекалари ва олимлар, корхоналар, алоқа ва транспорт ходимларидир. Республикамиз кутубхоналарига 7 миллионга яқин китобхон аъзо бўлган. Фақат оммавий кутубхоналар йўли билан ўтган йилнинг ўзида меҳнаткашларга 35 миллиондан ортиқ китоб тарқатилди.

Осиё ва Африка мамлакатлари кутубхоначилари республикамизнинг диққатга сазовор жойларида — Тошкентнинг янги қурилишларида бўлишяпти, Самарқанд архитектура ёдгорликлари билан танишишади, музейлар, халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси, Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институти, Тошкент область Орджоникидзе районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозига ташриф буюришди. А. Навоий номли Катта академик театри ҳамда Самарқанд опера ва балет театри спектаклларини томоша қилишади.

Ишончимиз комилки, Халқаро китоб йилидаги семинарда белгиланган тадбирларнинг амалга оширилиши кутубхоналар ишини янада яхшилашда катта роль ўйнайди. Айни вақтда марксча-ленинча таълимотни, совет халқининг экономика, фан ва маданият соҳасида эришган ютуқлари ҳақидаги китобларни янада кенг пропаганда қилиш имконниятини беради.

А. МУҲАМЕДОВ,
Ўзбекистон ССР Маданият министрининг ўринбосари.

ЁШЛАРНИНГ ХАЛҚАРО БИРДАМЛИК КУНИГА БАҒИШЛАНАДИ

Тошкент жамоатчилиги ёшларнинг халқаро бирдамлик кунини нишонлади. Саноат корхоналарида, ўқув юртларида очилган фотовиставкалар империализмга қарши, тинчлик, демократия ва социализм учун курашаётган мамлакатлардаги йигит-қизларнинг ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади.

Тошкент политехника институтида студентларнинг митинги бўлиб ўтди. Митинг қатнашчилари империалистларнинг Шарқи — Жанубий Осиёдаги ва Яқин Шарқдаги агрессив ҳаракатларини қаҳр-ғазаб билан қораладилар.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетида ёшларнинг халқаро бирдамлик куни шарафига Вьетнам Демократик Республикаси, Куба, Миср Араб Республикаси, Ироқ, Цейлон, Мали ва бошқа мамлакатлардан келиб Тошкент олий ўқув юртларида ўқиётган студентларни қабул қилиш маросими ўтказилди.

(ЎзТАГ).

ҚУРТ БОҚИШГА ТАЙЁРМИСИЗ?

ҚУРТ БОҚИШГА ТАЙЁРГАРЛИК КЎРИШ ВА УНИ АГРОТЕХНИКА АСОСИДА ЎТКАЗИШ ЮЗАСИДАН ЎРТА ОСИЁ ИПАКЧИЛИК ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИНИНГ ТАВСИЯЛАРИ

МУТАХАССИСЛАР МАСЛАҲАТИ

Бу йил республикамиз пиллакорлари она-Ватанга 21 минг тонна «кумуш тола» армуғон қилишга сўз беришган. Бу йилги шароитда республика пиллакорларининг ташвишлари ҳам кўпайди, албатта. Тут дарахтларининг ривожланиши ва тут кўчатларининг экилиши бир мунча кечикди. Қиш чилласидаги совуқлар тут дарахтларига қандай таъсир кўрсатди? Бу савол пиллакорларни ўйлантирмаслиги мумкин эмас.

Республикамизнинг турли районларидан келтирилган тут дарахти навдалари ва куртаклари институт лабораторияларида текширишдан ўтказилди. Шу нарса маълум бўлдики, тут навдаларини совуқ урмаган. Лекин тутлардан мўл ва сифатли барг олиш учун бир қатор агротехника тадбирларини ўз вақтида ўтказиш талаб қилинади.

Тутзорлардан мўл барг олиш учун тупроқни яхши ишлаш, нормада ўғитлаш ва суғориш керак. Агар тутзорлар кузда шудгорланмаган бўлса, тезда 30 сантиметр чуқурликда дарахтдан 50 сантиметр кочириб шудгорлаб, чизеллаш зарур. Тутзорлар баҳорда икки марта, яъни апрель ва май ойининг бошларида суғорилиши зарур. Тутзорларнинг ҳар гектарига вегетация даврида 360-400 килограмм аммиакли селитра ва 400-500 килограммдан суперфосфат ўғити солинади. Минерал ўғитларни чириган гўнг билан аралаштириб солиш тавсия қилинади.

Айрим хўжаликларда тут баргидан расамадсиз фойдаланиш оқибатида барг етмай қолиш ҳоллари рўй бермоқда. Шунинг учун қурт боқишнинг дастлабки кунидан баргларни тежаш муҳим аҳамиятга эга. Қурт боқиш бошланмасдан туриб, тут дарахтларини звенолар ва бригадалараро тўғри тақсимлаб чиқиш керак. Асосий ҳосил берадиган дарахтлар ва тутзорлар қуртларнинг бешинчи ёши учун асралиши зарур. Қуртларнинг кичик ёшлари учун барглар майда, бачки шоҳлардан териб олинса бўлади. Шоҳларни кесиш қуртнинг тўртинчи ёшидан бошланса барг тежалади.

Республикамизда кейинги йилларда ипак қуртининг оқ пилла ўрайдиган дурагай навлари боқиляпти. Бу навлар маҳсулдорлиги билан фарқ қилади. Янги дурагай навлар уруғ очириш ва боқишда қатор агротехника тадбирларига риоя қилишни талаб этади.

Пиллакорларнинг шу кундаги муҳим вазифаси уруғ очириш ва қурт боқишга жой ҳозирлашдан иборатдир. Ҳар бир хўжаликда бу муҳим ишга пиллачилик агрономлари, бригада бошлиқлари етакчилик қилишлари керак. Пиллачилик звеноларининг аъзоларини қурт боқиш агротехникаси билан кенг таништириш зарур.

Ипак қуртидан юқори ва сифатли пилла ҳосили олиш кўп жиҳатдан уруғ очиришнинг ўз вақтида ва сифатли ўтказилишига боғлиқ. Ипак қурти уруғи махсус хоналарда — инкубаторияларда очирилади. Уруғ очириладиган хонанинг сатҳи ҳар юз қути уруғ учун камида 16 квадрат метр бўлиши шарт. Танланган хоналар керакли асбоблар билан жиҳозланган бўлиши лозим. Инкубатория ва кичик ёшдаги қуртлар боқиладиган хоналарнинг ҳаммаси 4 процентли формалин ёки 2 процентли активлаштирилган монохлорамин эритмаси билан дизенфекция қилинади. 4 процентли формалин эритмасини тайёрлаш учун 40 процентли 1 литр формалинга 9 литр сув қўшилади. 2 процентли активлаштирилган монохлорамин эритмасини тайёрлаш учун эса 10 литр сувга 200 грамм монохлорамин қўшиб, устига буғланишни тезлатиш, активлаштириш мақсадида 200 грамм аммиакли селитра солинади. Дезинфекция қилинган бинолар (формалин эритмаси ишлатилганда) 25 даража иссиқликда 48 соат ёпиб қўйилади. Монохлорамин эритмаси билан дезинфекция қилинган хона 15-17 даража иссиқда 8-10 соат ёпиб қўйилиши керак. Шу муддат ўтгандан сўнг эшиклар очилиб, ҳид кетгунга қадар хона шамоллатилади.

Дезинфекция ишлари тамом бўлиши биланоқ биноларни оқлашга киришиш зарур. Чунки оқлаш ҳам дезинфекция ишининг давомидир. Заводлардан келтирилган қурт уруғлари очириш учун дезинфекция қилиниб, оқланган хоналарда 12-14 даража иссиқликда бир-икки кун сақлаб турилади.

Учинчи кун давомида ҳарорат аста-секин кўтарилиб, 24 даражага етказилади ва «даракчи» қуртлар чиққунга қадар шу ҳарорат сақланади. Сўнгра ҳарорат 25 даражага етказилади. Уруғ очириш пайтида хона ҳароратининг 26 даражадан ошиб кетишига йўл қўймаслик керак. Бу нохуш оқибатларга олиб келиши мумкин.

Уруғдан чиққан қуртларни кичик ёшдан яхшилаб парвариш қилишнинг аҳамияти катта. Чунки кичик ёшдан парвариш топган қуртлар бақувват ва соғлом бўлади. Қурт боқишни марказлашган биноларда ташкил қилиш мақсадга мувофиқдир.

Кичик ёшидан марказлаштирилиб боқилса, ипак қурти камаймайди, бир текисда ўсади ва барг, меҳнат, ёқилғи маълум миқдорда тежалади. Бу эса қурт боқишда жуда муҳим. Юқорида кўрсатилган агротехника тадбирларини тўлиқ ва ўз вақтида амалга ошириш — пилладан мўл ҳосил олишнинг гаровидир.

Европа мамлакатларининг халқлари! Европа қитъасини мустаҳкам тинчлик, хавфсизлик ва давлатлар ўртасида самарали ҳамкорлик районига айлантириш учун курашингиз!

Халқаро кескинликни юмшатиш душманлари бўлмиш реакция ва реваншизм кучларининг кирдикорларини фош этингиз!

(КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ 1 МАЙ ЧАҚИРИҚЛАРИДАН).

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

ЯНГИЛИКЛАР, ХАБАРЛАР, ВОҚЕАЛАР.

Лаос ватанпарварлари Америка гумашталарининг асосий базаси бўлган Лонгченг районида ҳарбий ҳаракатларни кенгайтириб юбордилар. Америка авиациясининг зўр бериб ҳужум қилишига қарамай, душман кўплаб талафот бермоқда. АҚШ Лаосдаги ҳаво жангида 2323 самолёт ва вертолётини йўқотди. Суратда: Лаос халқ озодлик армиясининг разведкачилари янги топшириқ билан кетишяпти.

ВИА—ТАСС фотоси.

ХАВФСИЗЛИК ВА ҲАМКОРЛИК УЧУН

ЛОНДОН, 24 апрель. (ТАСС). Европа хавфсизлиги ва ҳамкорлиги учун кураш инглиз комитети бу ерда конференция ўтказди.

Касаба союзлари, лейбористлар ҳаракати, турли ижтимоий ташкилотларнинг 250 га яқин вакиллари қатнашган бу конференциянинг мақсади Англия афкор оммасини хавфсизлик ва ҳамкорлик масалаларига бағишланган Умумевропа кенгашини тезроқ чақиришни қўллаб-қувватлашга сафарбар қилишдан ҳамда Европа хавфсизлиги ва ҳамкорлиги учун курашаётган ижтимоий кучлар ассамблеясига Англия делегациясини сайлашдан иборат бўлди. Бу ассамблея 2 июндан 5 июнга қадар Брюсселда ўтказилади.

Конференция Умумевропа кенгашини чақириш тўғрисидаги таклифларни батамом қўллаб-қувватлади. Конференция қатнашчилари Европа ва жаҳоннинг ҳамма аъзолари талаб қилаётган кенгашни ўтказиш муддатларини орқага суришга уринаётган консерваторлар ҳукуматини қаттиқ танқид қилдилар.

Якдиллик билан қабул қилинган резолюцияда конференция қатнашчилари Германия Федератив Республикаси билан Польша ва Совет Иттифоқи ўртасида шартномалар имзолангани, шунингдек Ғарбий Берлинга доир тўрт томонлама битим тузилганлигини табрикладилар. Улар Германия Демократик Республикасини тўла равишда дипломатик танишга ва ҳар иккала герман давлатини Бирлашган Миллатлар Ташкилотига қабул қилишга даъват этдилар.

НОРВЕГЛАР ҲАЯЖОНДА

ОСЛО, 24 апрель. (ТАСС). Норвегиянинг «Умумий бозор»га аъзо бўлиб кириши тўғрисидаги масала сабабли мамлакатда кураш кучайиб кетди. Стортинг парламент шу масала бўйича 24-25 сентябрда референдум ўтказиш (ялпи овозга қўйиш) тўғрисида қонун лойиҳасини ҳар иккала палатанинг мажлисида маъқуллади.

Коммунистик партия, Социалистик халқ партияси, Норвегиянинг «Умумий бозор»да қатнашувига қарши чиқаётган халқ ҳаракати ташкилоти Норвегиянинг «Умумий бозор»га қўшилишига қаршилик кўрсатмоқдалар. Яқинда бўлиб ўтган Венстре партияси билан Христиан халқ партиясининг фавқулодда съездларида ҳам делегатларнинг кўпчилиги Норвегиянинг Европа иқтисодий ҳамжамиятига аъзо бўлиб киришига қарши бўлиб гапиришди.

Ҳатто ҳукмрон норвег ишчи партияси орасида ҳам Европа иқтисодий ҳамжамиятига қарши чиқаётганларнинг сони қарийб 25 процентга боради.

Норвегиянинг «Умумий бозор»да қатнашувига қарши чиқаётган халқ ҳаракати ташкилотининг бу ерда эълон қилинган ҳужжатида, жумладан, Европа иқтисодий ҳамжамиятига қўшилиш мамлакатнинг иқтисодий ривожланиши учун салбий оқибатлар туғдирган бўлур эди, деб уқтириб ўтилди.

ДЎСТЛИК КОНФЕРЕНЦИЯСИДА

ПАТНА (Бихар штати). 24 апрель. (ТАСС). Маданий алоқаларни ривожлантирувчи ҳинд-совет жамиятининг ўнинчи миллий конференцияси бу ерда давом этмоқда. Конференциянинг семинар группаларида делегатлар ҳар иккала мамлакат ўртасидаги муносабатларнинг турли жиҳатларини муҳокама қилмоқдалар. Улар Осиёда хавфсизликни таъминлаш учун курашда ҳинд-совет дўстлигининг ролига ва бу соҳада доимий ҳамкорлик қилишга алоҳида эътибор бермоқдалар. Ҳиндистон марказий ҳукуматининг давлат министри К. Р. Ганеш семинарлардан бирида сўзга чиқиб бундай деди: «Бултур ёзда имзоланган Ҳиндистон—Совет шартномасида ўз ифодасини топган бизнинг дўстлигимиз ер куррасининг мана шу районида тинчлик ва тараққиёт кучларини мустаҳкамловчи муҳим омил эканлигини Ҳиндистон ярим оролида яқинда бўлиб ўтган воқеалар яққол кўрсатди».

Жуда катта тарихий аҳамиятга эга бўлган бу шартнома, деди Ҳиндистон парламенти депутати Шаши Бхушан, Осиёда тинчлик ва хавфсизлик шароитида яшашга интилаётган кўпчилик халқларнинг туб манфаатларига ҳеч сўзсиз мос бўлиб тушмоқда.

СССР ташкил этилган куннинг 50 йиллигига бағишланиб кеча конференциянинг махсус мажлиси ўтказилди.

ФРАНЦИЯ МЕҲНАТКАШЛАРИНИНГ ТАЛАБИ.

●

УМУМЕВРОПА КЕНГАШИНИ ЧАҚИРИШГА ДАЪВАТ

●

ТАРИХИЙ АҲАМИЯТГА ЭГА ШАРТНОМА

●

СЭМ ТОҒАНИНГ «ТУҲФАСИ»

●

АҚШ СЕНАТОРЛАРИНИНГ МАКТУБИ

●

УМУМХАЛҚ БАЙРАМИ ОЛДИДАН

АВСТРИЯ КОМПАРТИЯСИНИНГ МАЙ ЧАҚИРИҚЛАРИ

ВЕНА, 24 апрель. (ТАСС). Австрия Коммунистик партиясининг «Фольксштимме» газетасида эълон қилинган 1 Май чақириқларида айтиладики, 1 Майда Австрия коммунистлари социализм дунёси билан, халқаро ишчилар ҳаракати билан, Вьетнамнинг қаҳрамон халқи билан ва бутун дунёдаги миллий озодлик ҳаракати билан ўзларининг қондош бўлиб боғланганликларини яна бир марта бутун дунёга баралла айтадилар.

Австрия Коммунистик партияси мамлакат аҳолисини кескинликни юмшатиш ва Европа хавфсизлиги учун, тинчлик ва социализм учун кураш шиорлари остида 1 Май намойишига чиқишга даъват қилди.

1 Майда биз йирик капиталга ва реакцияга қарши, меҳнаткашларнинг ҳуқуқлари учун, социалистик Австрия учун кураш намойишини ўтказамиз, дейилади чақириқларда.

ПАРИЖДА МИТИНГ

ПАРИЖ, 24 апрель. (ТАСС). Парижда Ҳинди-Хитой халқлари билан оммавий бирдамлик митинги бўлиб ўтди.

Митингда Вьетнамга бағишланиб Парижда ўтказилаётган кенгашдаги ВДР делегациясининг бошлиғи Суан Тхюи сўзга чиқиб, АҚШдан Жанубий Вьетнамдаги Америка қўшинларини ва ўз иттифоқчиларининг қўшинларини олиб чиқиб кетишнинг аниқ муддатини белгилашни, ВДРни бомбардимон қилишни тўла-тўкис ва ҳеч шартсиз тўхтатиш тўғрисида 1968 йил октябрида ўзи олган мажбуриятни ҳурмат қилишни ва дарҳол Париждаги кенгашнинг музокаралар столи ёнига қайтиб келишини талаб қилди.

Жанубий Вьетнам Республикаси Муваққат революцион ҳукуматининг тинчлик плани, деди Жанубий Вьетнам Республикаси Муваққат революцион ҳукумати делегациясининг раҳбари Нгуен Тхи Бинь хоним, — «Жанубий Вьетнам проблемасини бартараф этишнинг бирдан-бир тўғри асосидир». Нгуен Тхи Бинь хоним Жанубий Вьетнамдаги Американинг ҳамма қўшинларини ҳеч кечиктирмай олиб чиқиб кетишни талаб қилди.

ПРЕЗИДЕНТГА ХАТ

ВАШИНГТОН. АҚШ конгресси сенатининг аъзоларидан 12 киши, вакиллар палатасининг аъзоларидан 69 киши имзо чекиб президент Никсонга хат йўлладилар ва шу хатда улар Шарқий-Жанубий Осиёдаги аҳволни муҳокама қилиш учун, бизни қабул қилишингизни сўраймиз, деб президентдан илтимос этдилар. «Биз, дейилади конгресс аъзоларининг хатида, Шарқий-Жанубий Осиёдаги урушда Қўшма Штатларнинг қатнашувини тўхтатишни истаётган сайловчиларимизнинг вакиллари сифатида шу хатни ёздик».

РЕАКЦИОН РЕЖИМНИНГ ХОМИЙЛАРИ

ВАШИНГТОН, 24 апрель. (ТАСС). Қўшма Штатлар Латин Америкасидаги энг реакцион режимлардан бири бўлган Гаитидаги Жан Клод Дювалье режимига ҳарбий ва иқтисодий ёрдам беришни яна бошлаб юбормоқчи бўлиб турибди.

Давлат департаменти вакилларининг айтишига қараганда, тўрт кишидан иборат миссия Америка томонидан Гаитига бериладиган ёрдамнинг характерини ва ҳажмини ўрганмоқ учун Порт-О-Пренсга учиб кетди. Шу билан бир вақтда, деди вакиллар, АҚШ ҳарбий анжомлар сотиб олмоқ учун Дювалье режимига кредитлар беришга тайёр. Америка томонидан Гаитига етказиб берилаётган қурол-яроғларнинг қиймати 1973 йилда 1,5-2 миллион долларга етиши мумкин.

Вашингтондаги расмий кишиларнинг айтишига қараганда, ҳозир Гаити АҚШдан сотиб олмоқчи бўлган қурол-яроғларнинг катта рўйхатини тақдим этди ва бу қурол-яроғларни сотиб олиш учун рухсатнома «берилиши турган гап».

Ҳарбий анжомларнинг баъзи турларини Гаитига етказиб бериш ҳозир бошлаб юборилди. АҚШ давлат департаменти Гаити режимига 465 минг долларлик еттита вертолёт ва умумий қиймати 1.179.882 долларлик 6 та қўриқчи кемалар сотиб олишга рухсатнома берди. Бу вертолётлар Гаитига элтиб қўйилди. Гаити бу вертолётлардан қўшинларни ташиш учун ва сув ости кемаларига қарши курашмоқ учун фойдаланиши мумкин. Қўриқчи кемалар шу ёзда етказиб берилади.

Жанубий Африка Республикасининг ирқчи маъмурлари мустақил Африка мамлакатлари бирлигини бузиш ва айрим африкалик бошлиқларни ўз қўғирчоқларига айлантириш сиёсати олиб бормоқдалар.

(Газетадан).

Жанубий Африка мустамлачиларининг Африка мамлакатлари билан суҳбати.

● Ғарбий Берлинда чиқадиган «Берлинер экстрадинст» бюллетенидан олинган карикатура.

ТАСС фотохроникаси.

«АПОЛЛОН-16» ЕРГА ҚАЙТМОҚДА

НЬЮ-ЙОРК, 24 апрель. (ТАСС). «Аполлон-16» кемасининг Ой кабинаси космонавтлар Жон Янг билан Чарльз Дьюкни олиб бугун Москва вақти билан 4.24 минутда Ой юзасидан парвоз қилди. Бу кабина соат 6.35 минутда асосий блок билан туташтирилди. Экипажнинг учинчи аъзоси Томас Маттингли мана шу асосий блокда турган эди. Орадан бироз вақт ўтгач Янг билан Дьюк асосий блокка ўтдилар. Шундай қилиб «Аполлон-16» экспедициясининг Ойга алоқадор қисми ниҳоясига етди. Эртага эрталаб кема ер томон учиш траекториясига ўтиб олади.

БИЛАСИЗМИ?

ЭНГ БИРИНЧИ аҳоли рўйхати эрамиздан уч минг йил аввал Мисрда олинган. Кейинчалик аҳоли рўйхати Вавилонияда, Эронда, қадимий Рим ва Юнонистонда ҳам ўтказилган. Ўша даврда аҳолининг рўйхатини олиш жуда содда ва оддий усул билан ўтказилиб, унда асосан ҳарбий хизматга лаёқатли бўлган бақувват эркак кишиларни ажратиб олишгина мақсад қилиб қўйилган. Халқ саводсиз бўлгани учун аёллар оқ тош кўтариб келишган, эркаклар эса рўйхатдан ўтказаётган жойга қора тош олиб келиб ташлашган.

* * *

ЕР ЮЗИДАГИ аҳолининг ярмидан кўпроқ қисми иссиқ минтақа мамлакатларида яшайди. Шарқий ярим шарда инсониятнинг 85 процентидан ошиқроғи кун кечиради. Қуруқликнинг 10 процентга яқин қисмида инсон яшамайди.

* * *

ҚАДИМИЙ ЮНОНИСТОНДА яшаган файласуфлар, шоирлар, ёзувчилар узоқ умр кўрганлар. Шоир ва файласуф Ксенофан Колофонский 100 йил, лирик шоир Анакреон 85 йил, шоир Пиндар 80 йил, трагик Софокл 91 йил, философ Демокрит 100 йил, философ Платон 81 йил яшаган. Улар ўз ҳаётларини тўғри меъёрда олиб борганликлари учун ҳам қариган чоғларида ижодий ва меҳнат қобилиятига эга бўлганлар.

* * *

ЛАБОРАТОРИЯ тадқиқотларидан маълум бўлишича, ёш соғлом кишининг суяклари ғоятда чидамли экан. Махсус асбоблар билан эзиб кўрилганда унинг темир-бетондан 4-5 марта бақувватлиги аниқланган.

* * *

КЎПГИНА ОЛИМЛАР бир кунда 4 соатдан кўп ухламаганлар. Бунга мисол қилиб, масалан, Гимбольдтни келтириш мумкин. Лекин у 90 ёшгача яшаган. Шунингдек, Кювье, Келлер, Литтрелар ҳам шундай бўлишган. Академик Павловнинг иш куни эса умрининг охирги пайтларида ҳам 10 соатдан ортиқ бўлган.

ДЎСТЛАРИМИЗ ЮМОРИ

ХИМЧИСТКАДА

Анатоль ПОТЕМКОВСКИЙ, (Польша).

(ҲАЖВИЯ)

Мижозлар йўқ эди. Мудир телефонда ким биландир гаплашар, оқ халатли қизлар эса суҳбатни диққат билан тинглашарди.

— Мени деталлар қизиқтирмайди. — деди мудир. Қийинчиликларингиз билан хам ишим йўқ. Ундан ташқари мени ўзингизнинг аҳволингизга тушиб кўришимни сўрашингиз бемаънилик деб ўйлайман. — Сиз ишингизни шундай ташкил этишингиз керакки, нуқсонсиз бўлсин, ундай-бундай, деб менинг бошимни қотираверманг. Қўлингиздан иш келмаса, баҳонгиз уч пул, ўзингизга лойиқ бошқа юмуш қидиравериng. Ихтисос талаб қилмайдиган ишлар ҳам бор, эҳтимол ўшанақасига яраб қоларсиз? Мен иссиқ сув учунгина пул тўлайман, шунинг учун ҳам, кранимдан фақат иссиқ сув келишини талаб қиламан. Иш деб ёрилиб кетайми, деган сўзингизни бўйнингизга осиб қўйинг. Мени иссиқ сув билан таъминлай олмаганингиздан кейин ёрилсангиз ёрилиб кетаверасиз-да! Мени самарали ишлашингиздаги фаолиятингиз қизиқтиради. Объектив қийинчиликлар ўзингизнинг ишингиз, меники эмас... Умуман гаплашиб ўтиришнинг ҳожати йўқ... Бугун эрталаб ваннамдаги сув муздай эди, бунақаси менинг жиғимга тегади, ахир иссиқ сув билан таъминлаш кафилини олгансиз, бунинг учун маош оласиз. Биласизми? Гап бундай бўпти-да, ҳайр!

Мудир трубкани қўйди.

— Аблаҳ! — деди у, сўнг қизларга қараб телефонга ишора қилдида: мен бу тентакка ишлаш қанақа бўлишини кўрсатиб қўяман, — деди.

— Мен костюмимни олишга келувдим, дедим-да қўлимдаги квитанцияни қизчага узатдим;

— Уч кундан кейин келинг, ҳали тайёрмас, — деди у.

— Тайёрмас деганингиз нимаси? — дея ажабландим. Ахир у шошилинч тариқасидаги буюртма бўлгани учун кеча тайёр бўлиши керак эди-ку!

— Ишимизга халақит бераверманг, — деди мудир. Объектив қийинчиликларимиз кўпайиб кетди, сизнинг буюртмангизни тезроқ тайёрлаб берамиз деб, ёрилиб кетайликми.

— Кечирасизлар, — дедим мен, — Бўлмаса хайр.

ФУТБОЛ

БЕШИНЧИ ЗОНАДА

«А» классининг иккинчи лигасида (бешинчи зона) мамлакат биринчилигининг навбатдаги учрашувлари бўлиб ўтди.

Термиз шаҳрининг «Автомобилист» командаси бу гал Балаково шаҳрининг «Корд» командаси билан беллашди. Термизлик чарм тўп усталари ўйинни ғоятда уюшқоқлик билан олиб бордилар ва ўз рақибларининг заиф томонларидан усталик билан фойдаланиб, 2:0 ҳисобида ғолиб келдилар.

Навоий шаҳрининг «Зарафшон» командаси ҳам ўз муҳлисларини мамнун этди. Навоийлик футболчилар Чебоксари шаҳрининг «Энергия» командаси ўйинчилари билан учрашди. Бунда «Зарафшон» футболчилари рақиб дарвозасига иккита жавобсиз тўп киритиб, икки очко олишга муваффақ бўлдилар.

Қолган икки командамиз учрашувларда дуранг натижага эришди. «Янгиер» командаси Қозон шаҳрининг «Рубин» командаси билан, Фарғонанинг «Нефтяник» командаси Пенза шаҳрининг «Сура» командаси билан бўлган учрашувларни 1:1 ҳисобида якунладилар.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 — МОСКВА, 16.55 — ТОШКЕНТ. 17.00 — Ёзувчи **Комил Яшин** туғилган кунининг 60 йиллигига бағишланган юбилей кечаси, 20.00 — Ахборот, 20.10 — Миллионлар ленинча университети, 20.45 — **Гаровга тикилган ҳаёт** (бадиий фильмнинг 6-серияси), 21.40 — Ахборот, 22.00 — «Вақт», 22.30 — «**Бўстон**».

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

17.00 — МОСКВА, 17.05 — Янгиликлар, 17.15 — Минск трактор заводининг етти куни, 17.30 — Ўқувчилар учун кўрсатув, 18.00 — Ягона оилада, 19.00 — Эркин ва классик кураш бўйича Европа чемпионати, 20.00 — Ҳужжатли фильм, 20.25 — **Уруш ва тинчлик** (бадиий фильмнинг 2-серияси), 22.00 — ТОШКЕНТ.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

20.00 — ТОШКЕНТ. Ўқув кўрсатувлари, 20.55 — **Етуклик аттестати** (бадиий фильм).

РАДИО БУГУН

6.15 — Тонгги концерт, 8.25 — Ўзбек операларидан парчалар, 9.30 — «Ер ва эл», 10.10 — Духовой оркестр ижросида маршлар, 11.15 — Юбилей йили китоблари, 11.30 — **Д. Зокиров. «ҲАМЗА»** увертюраси, 12.15 — «Музыкальная жизнь» журнали саҳифаларида, 13.30 — Опереттлардан куйлар, 16.10 — Суҳбатли концерт, 16.50 — «Правда» газетасининг обзори, 18.00 — Маиший хизмат ҳаммамизнинг ишимиз. (русча), 18.10—Халқ талантлари концерти, 18.40 — Спорт эшиттириши, 19.20 — Қозоқ куйлари, 20.00 — Саноат ходимлари учун эшиттириш ва концерт, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт, 21.40 — Миллионлар ленинча университети, 22.15 — **Д. Соатқулов. «ФАРҒОНА»** квартети, 22.40 — Адабий эшиттириш, 23.15 — Ўзбекистон композиторларининг асарлари.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 26/IV да **Бой ила хизматчи**, 27/IV да **Табассум ўғрилари**.

МУҚИМИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 26/IV да **Тошболта ошиқ**, 27/IV да **Менинг жаннатим**.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА— Озарбайжон ССР цирки артистларининг гастроллари (кеч соат 7 яримда; шанба ва якшанба кунлари кундуз соат 12, 3 ва кеч 7 яримда).

КИНО

Мажбурий ота — «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», САНЪАТ САРОЙИ, «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Омадли жентельменлар — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Дайди (2 серия) — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Генерал учун тузоқ — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Гувоҳ йўқолди — «СПУТНИК», «МОСКВА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Қора тоғ (жуфт соатларда), **Май юлдузлари** (тоқ соатларда) — «ДРУЖБА».

СССР ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

МАРКАЗИЙ «ЮБИЛЕЙ» СПОРТ ЗАЛИДА

1, 2 МАЙ КУНДУЗ СОАТ 3 ВА КЕЧ 8 ДА

КАТТА БАЙРАМ КОНЦЕРТЛАРИ

ҚАТНАШАДИЛАР

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: **ЖУМАНАЗАР БЕКЖОНОВ, ҚУВОНДИҚ ИСКАНДАРОВ, ТАМАРА ЮНУСОВА, ДИЛБАР АБДУЛЛАЕВА;**

ЎЗБЕК ЭСТРАДАСИНИНГ СОЛИСТЛАРИ:

ФАХРИДДИН УМАРОВ

(ЛИРИК ҚЎШИҚЧИ)

Шерали **ЖЎРАЕВ**, Гулчеҳра **ИСМОИЛОВА**, Азиза **ТЎЛАГАНОВА**.

МИНИАТЮРА ВА СЎЗ УСТАЛАРИ

ҲАСАН ЙЎЛДОШЕВ ва ҒУЛОМ ТОЖИ АЪЛОЕВ

II РЕСПУБЛИКА АСКИЯЧИЛАР КОНКУРСИНИНГ ҒОЛИБЛАРИ: Мадамин **ЮСУПОВ** (Марғилон), Ғуломжон **РЎЗИБОЕВ** (Андижон), Йўлдошхон **НОСИРОВ** ва Неъматжон **ТОШМАТОВ** (Қўқон).

72 ЙИЛ РЕСПУБЛИКА ҚЎШИҚ КОНКУРСИНИНГ ЛАУРЕАТЛАРИ: Саёҳат **МАЛИКОВА**, Раъно **ХАЛИЛОВА** (Фарғона), Зумрад **СОТИМОВА**, Турғуной **СОТИБОЛДИЕВА** (Андижон), Роҳат **АВЕЗОВА**, (Хоразм), Гулистон **ЖУМАНОВА** (Қорақалпоғистон АССР), Азимжон **АМИНОВ**, Кимё **НАЗАРОВА** (Наманган).

КОНКУРС ҚАТНАШЧИЛАРИ: Самижон **БОЛТАБОЕВ**, Йўлдошали **ТИЛЛАБОЕВ**, Тожиали **ОЛИМОВ** (Наманган).

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Программани — **ҒУЛОМ ТОЖИ АЪЛОЕВ** ва **ҲАСАН ЙЎЛДОШЕВЛАР** олиб борадилар.

БИЛЕТЛАР Свердлов номли концерт зали ва Марказий «Юбилей» спорт зали кассаларида кундуз соат 2 дан сотилади.

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА

29 АПРЕЛЬ

КЕЧ СОАТ 7 ДА

СОВЕТ ФУТБОЛИ ВЕТЕРАНЛАРИНИНГ

ЎРТОҚЛИК УЧРАШУВИ

командалар составида СССРда хизмат кўрсатган спорт мастерлари қатнашадилар.

«РЕММЕБЕЛЬ» КОМБИНАТИ

1 МАЙДАН БОШЛАБ

Тошкент шаҳар ижроия комитети маиший хизмат кўрсатиш бошқармасининг

МАИШИЙ ЖИҲОЗЛАР ВА МЕБЕЛЛАР КОМБИНАТИ

ДЕБ НОМЛАНДИ

«УЗСЕЛЬХОЗТЕХНИКА» бирлашмасининг заводларни ремонт қилувчи **«УзГЛАВРЕМОНТ»** бош бошқармаси

ТУГАТИЛДИ

Ҳамма шикоятлар 10 майгача қабул қилинади

ЎЗБЕКИСТОН ССР ГЕОЛОГИЯ МИНИСТРЛИГИГА

(Т. Шевченко кўчаси, 11 «А» уй)

карта тузувчи партияларда ишлаш учун малакали чизмачилар, ҳамда печатник, шлифовшчик, нусха кўчирувчи мутахассисларига ўргатиш учун шогирдлар

КЕРАК

Тошкент шаҳар, Пролетар кўчаси, 4-уй, аҳолини ишга жойлаштириш ва информация қилиш бюроси ҳамда Тошкент шаҳридаги район ижроия комитетлари ҳузуридаги инспекторларга учрашилсин.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ —

Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

Бизнинг адрес ва телефонлар: 700.000 ГСП, ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26, Редактор — 336545, Редактор ўринбосарлари — 337914, 330.683. Масъул секретарь — 334455, Масъул секретарь ўринбосарлари — 337283, Партия турмуши — 333469, 337221, Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 331455. Халқаро ҳаёт — 337221. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 334780. Совет қурилиши — 333258. Қишлоқ хўжалиги— 337604. Адабиёт ва санъат — 332036. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари —334451, Маҳаллий ахборот ва спорт — 331424, Оммавий ишлар ва хатлар — 332143, 333553. Иллюстрация — 334524, Стенографистка — 337343, Корректура — 337162, Эълонлар — 338142, Коммутатор — 330249, 330250, 330251, 330252, 330253, 330254, 330255, 330256, 330257, 330258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ, Андижон — 48—85, Бухоро — 3—31—42, Қарши — 38—42, Нукус — 42—62, Самарқанд —31—972, Термиз — 54—01, Урганч — 34—55, Фарғона — 4—29—44.